GENERALINIO ADVOKATO
PAOLO MENGOZZI IŠVADA,
pateikta 2012 m. birželio 28 d.[1]

Sujungtos bylos C-399/10 P ir C-401/10 P

Bouygues SA,
Bouygues Télécom SA
prieš
Europos Komisiją ir kt.
ir
Europos Komisija
prieš

Prancūzijos Respubliką ir kt.

„Apeliacinis skundas — Valstybės pagalba — Sąvoka — Nauda, suteikta tiesiogiai ar netiesiogiai iš valstybės išteklių — Finansinės priemonės, skirtos remti France Télécom“

1. Apeliaciniais skundais pagal Prancūzijos teisę įsteigtos bendrovės *Bouygues SA* ir *Bouygues Télécom SA* (byla C-399/10 P), antroji iš kurių veikia Prancūzijos mobiliojo ryšio rinkoje (toliau – bendrovės *Bouygues*), ir Europos Komisija (byla C-401/10 P) prašo panaikinti 2010 m. gegužės 21 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Prancūzija ir kt. prieš Komisiją* (T-425/04, T-444/04, T-450/04 ir T-456/04, Rink. p. II-2099, toliau – skundžiamas sprendimas), kuriuo jis, pirma, panaikino 2004 m. rugpjūčio 2 d. Komisijos sprendimo 2006/621/EB dėl valstybės pagalbos, kurią Prancūzija skiria *France Télécom* (OL L 257, 2006, p. 11, toliau – ginčijamas sprendimas), 1 straipsnį ir, antra, nusprendė, kad nebereikia priimti sprendimo dėl prašymų panaikinti minėto sprendimo 2 straipsnį.

I – Bylos aplinkybės ir ginčijamas sprendimas

2. *France Télécom* (toliau – FT) vadovauja grupei, veikiančiai telekomunikacijos tinklų ir paslaugų tiekimo srityje ir yra biržoje kotiruojama ribotos atsakomybės bendrovė, kurios 56,45 % kapitalo 2002 m. priklausė Prancūzijos valstybei. 2001 m. gruodžio 31 d., remiantis FT paskelbtomis 2001 m. ataskaitomis, jos grynoji skola siekė 63,5 mlrd. EUR, o nuostoliai 8,3 mlrd. EUR. 2002 m. birželio 30 d. FT grynoji skola siekė 69,69 mlrd. EUR, iš jų 48,9 mlrd. EUR buvo įsiskolinimas pagal obligacijas, kurių padengimo terminas turėjo sueiti 2003–2005 metais.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

3. Atsižvelgdamas į FT finansinę padėtį, Prancūzijos ekonomikos, finansų ir pramonės ministras 2002 m. liepos 12 d. dienraštyje *Les Echos* išspausdintame interviu pareiškė (toliau – 2002 m. liepos 12 d. pareiškimas):

„Mes esame didžiausią akcijų dalį, t. y. 55 % kapitalo, turintis akcininkas <...>. Valstybė akcininkė veiks kaip apdairus investuotojas ir jei [FT] kiltų sunkumų, mes imsimės atitinkamų priemonių <...>. Kartoju: jei [FT] turėtų finansavimo problemų, o šiandien taip nėra, valstybė priimtų joms įveikti reikalingų sprendimų. Jūs atgaivinate gandus apie kapitalo didinimą. Ne, jokiu būdu! Aš tik sakau, kad laikui atėjus mes imsimės atitinkamų priemonių. Jei to reikės <...>“

4. 2002 m. rugsėjo 13 d. pranešime spaudai dėl FT finansinės padėties (toliau – 2002 m. rugsėjo 13 d. pareiškimas) Prancūzijos valdžios institucijos pareiškė:

„Patyrusi neįprastų nuostolių pirmąjį pusmetį, [FT] susidūrė su didžiuliu nuosavo kapitalo trūkumu. Tokia finansinė situacija kenkia [FT] potencialui. Todėl [Prancūzijos] vyriausybė yra pasiryžusi imtis atsakomybės <...>. [Prancūzijos] valstybė suteiks paramą [FT] įgyvendinant šį planą ir prisidės iš esmės didindama [FT] nuosavą kapitalą pagal tokį grafiką ir tokiomis sąlygomis, kokios bus nustatytos atsižvelgiant į situaciją rinkoje. Iki to laiko [Prancūzijos] valstybė, jei to reikės, imsis priemonių, padėsiančių [FT] išvengti bet kokių finansavimo problemų.“

5. 2002 m. spalio 2 d. buvo paskirtas naujasis FT PGD. Pranešime spaudai (toliau – 2002 m. spalio 2 d. pareiškimas) dėl šio paskyrimo nurodoma:

„Šiai veiklai atlikti [naująjį FT PGD] rems valstybė akcininkė, kuri yra pasiryžusi imtis visos jai tenkančios atsakomybės. [Prancūzijos] valstybė teiks paramą įgyvendinant sanavimo veiksmus ir prisidės didinant (FT) nuosavą kapitalą pagal sąlygas, kurios bus apibrėžtos glaudžiai bendradarbiaujant su [FT] pirmininku ir valdyba. Kaip buvo nurodyta, [Prancūzijos] valstybė iki to laiko imsis, jei reikės, priemonių, padėsiančių [FT] išvengti bet kokių finansavimo sunkumų.“

6. 2002 m. gruodžio 4 d. FT valdybos posėdyje naujieji FT vadovai pristatė veiksmų planą „Ambition France Télécom 2005“ (toliau – planas *Ambition 2005*), kuriuo iš esmės siekiama vėl išlyginti FT balansą, padidinant nuosavą kapitalą 15 mlrd. EUR.

7. Kartu su planu *Ambition 2005* buvo paskelbtas 2002 m. gruodžio 4 d. ekonomikos, finansų ir pramonės ministro pranešimas spaudai (toliau – 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimas), kuriame nurodyta:

„Ekonomikos <...> ministras patvirtino, kad [Prancūzijos] valstybė remia [2002 m.] gruodžio 4 d. [FT] valdybos patvirtintą veiksmų planą: 1) [FT] grupė yra darnus ekonominis darinys, kurio rezultatai įspūdingi. Tačiau šiandien [FT] finansinė struktūra yra nestabili, jai trūksta nuosavo kapitalo ir reikia vidutinės trukmės paskolų. Tokia situacija susidarė nepasiteisinus ankstesnėms investicijoms, kurios buvo blogai valdomos ir atliktos per pačią finansinio „burbulo“ ir apskritai rinkos situacijos keitimosi kulminaciją. Tai, kad [FT] savo plėtros negalėjo finansuoti niekaip kitaip kaip tik skolindamasi, dar labiau apsunkino šią situaciją; 2) [Prancūzijos] valstybė, turinti kontrolinį akcijų paketą, pareikalavo, kad naujieji vadovai atkurtų [FT] finansinę pusiausvyrą išsaugodami grupės vientisumą <...>; 3) pagal vadovų sukurtą veiksmų planą ir investicijų grąžos perspektyvas prie nuosavo kapitalo didinimo 15 mlrd. EUR [Prancūzijos] valstybė prisidės proporcinga jos valdomai bendrovės kapitalo daliai suma, t. y. 9 mlrd. EUR investicija. Taigi [Prancūzijos] valstybė, kaip akcininkė, planuoja elgtis kaip apdairi investuotoja. [FT] turės nustatyti nuosavo kapitalo didinimo sąlygas ir tikslų grafiką. [Prancūzijos] vyriausybė pageidautų, kad ši operacija būtų vykdoma labiausiai atsižvelgiant į atskirų akcininkų ir į akcininkų, dirbančių [FT], situaciją. Siekdama suteikti [FT] galimybę pradėti rinkos operaciją pačiu palankiausiu momentu, [Prancūzijos] valstybė yra pasirengusi investuoti į nuosavą kapitalą ir suteikti

[FT] laikinąją akcininko paskolą, už kurią atlyginama rinkos sąlygomis; 4) [*Entreprise de recherches et d'activités pétrolières*] ERAP, valstybinė pramonės ir prekybos institucija, privalės pervesti visą [Prancūzijos] valstybės į [FT] investuojamą sumą. [Prancūzijos] valstybės dalį [FT] nuosavo kapitalo didinimo operacijoje ji finansuos iš finansų rinkų paimta paskola."

8. 2002 m. gruodžio 4 d. Prancūzijos Respublika pranešė Komisijai apie plane *Ambition 2005* numatytas finansines priemones, įskaitant apie tą pačią dieną paskelbtą akcininko paskolą.

9. 2002 m. gruodžio 11 ir 12 dienomis FT vieną po kitos išleido dvi obligacijų emisijas bendrai 2,9 mlrd. EUR sumai.

10. 2002 m. gruodžio 20 d. ERAP, per kurią Prancūzijos valstybei 2003 m. balandžio 14 d. priklausė 28,6 % FT kapitalo, pateikė FT parafuotą ir pasirašytą akcininko paskolos sutarties projektą (toliau – 2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos sutarties pasiūlymas). FT nepasirašė šio sutarties projekto ir akcininko paskola niekada nebuvo suteikta.

11. 2003 m. sausio 15 d. FT pasiskolino išleisdama obligacijų emisijas bendrai 5,5 mlrd. EUR sumai. Valstybė nelaidavo ir negarantavo šių paskolų už obligacijas. 2003 m. vasario 10 d. FT prasitęsė 15 mlrd. EUR dalį konsorcinio kredito, kuriai artėjo grąžinimo terminas.

12. 2003 m. kovo 4 d. buvo pradėta plane *Ambition 2005* numatyta nuosavo kapitalo didinimo operacija. 2003 m. kovo 24 d. FT padidino kapitalą 15 mlrd. EUR. Prancūzijos valstybės dalyvavimas, proporcingas jos valdomai FT kapitalo daliai, siekė 9 mlrd. EUR. Ši operacija buvo baigta 2003 m. balandžio 11 dieną. 2002 m. finansinius metus FT baigė turėdama apie 21 mlrd. EUR nuostolių ir apie 68 mlrd. EUR grynosios skolos. 2003 m. kovo 5 d. FT paskelbtose 2002 finansinių metų ataskaitose buvo užfiksuotas 8,4 % apyvartos, 21,1 % veiklos rezultato prieš amortizaciją ir 30,9 % veiklos rezultato padidėjimas. 2003 m. balandžio 14 d. Prancūzijos valstybei priklausė 58,9 % FT kapitalo.

13. 2003 m. sausio 22 d. bendrovės *Bouygues* pateikė Komisijai skundą dėl tam tikros pagalbos, kurią Prancūzijos valstybė suteikė FT ir *Orange* refinansuodama FT.

14. 2004 m. rugpjūčio 3 d. Komisija pranešė Prancūzijos valdžios institucijoms apie ginčijamą sprendimą. Šio sprendimo 1 straipsnyje nustatyta, kad „2002 m. gruodžio mėn. [Prancūzijos Respublikos] suteikta [FT] paskola 9 mlrd. EUR kredito linijos forma, vertinant ją kartu su nuo 2002 m. liepos mėn. <...> pareiškimais, yra su bendrąja rinka nesuderinama valstybės pagalba". Remiantis ginčijamo sprendimo 2 straipsniu „1 straipsnyje įvardyta pagalba negali būti susigrąžinta".

15. Komisija nusprendė, kad nuo 2002 m. birželio mėn. FT finansinei padėčiai buvo būdingos sunkios struktūrinės problemos ir nesubalansuotas balansas. Jos teigimu, 2002 m. liepos 12 d. pareiškimo dieną bent kiek papildomai sumažinus FT skolinimosi reitingą ji prarastų patikimos investicijos statusą ir reitingų agentūros S & P ir *Moody's* buvo pasirengusios sumažinti šį reitingą iki *junk bond* (spekuliacinis įsipareigojimas). Komisijos manymu, 2002 m. liepos mėn. FT buvo susidūrusi su pasitikėjimo krize.

16. Ginčijamo sprendimo 186 konstatuojamojoje dalyje Komisija pripažino, kad iki pranešime įvardytų 2002 m. gruodžio mėn. priemonių buvo daug nuo 2002 m. liepos mėn. Prancūzijos vyriausybės paskelbtų pareiškimų ir vykdytų priemonių. Viena vertus, šie pareiškimai ir priemonės padeda geriau suprasti 2002 m. gruodžio mėn. priemonių priežastis ir reikšmę. Kita vertus, jie turėjo poveikį rinkos ir ekonomikos dalyvių nuomonei apie FT padėtį 2002 m. gruodžio mėnesį. Komisija taip pat nusprendė, kad Prancūzijos valdžios pareiškimus ir priemones nuo 2002 m. liepos mėn. galima analizuoti kaip visumą, kuri galėjo būti suvokiama kaip galinti kelti pavojų valstybės ištekliams (187 konstatuojamoji dalis). Ji nustatė, kad bendrovės įgyti pranašumai, ypač ryškūs liepos mėn., ir galimas įsipareigojimas valstybės ištekliais, aiškiausiai matomas gruodžio mėn., nesutampa laiko požiūriu. Tačiau, Komisijos teigimu, nebūtų lengva be jokios abejonės nustatyti, ar 2002 m.

liepos mėn. pareiškimai galėjo bent potencialiai įtvirtinti įsipareigojimą valstybės lėšomis. Taigi teiginys, kad 2002 m. liepos mėn. pareiškimai galėtų būti pagalba „yra novatoriškas, tačiau, ko gera, visai pagrįstas“ (188 konstatuojamoji dalis). Vis dėlto šioje byloje Komisija nusprendė neturinti pakankamai įrodymų, kad remdamasi šiuo teiginiu galėtų įrodyti pagalbos atvejį (188 konstatuojamoji dalis).

17. Todėl ji daugiausia vertino priemones, kurių buvo imtasi nuo 2002 m. gruodžio mėn. ir apie kurias pranešė Prancūzija, ir nusprendė, kad įsipareigojimas valstybės ištekliais ir pranašumas yra dar akivaizdesnis, „jei atsižvelgtume į išankstinių pareiškimų įtaką rinkai“. Be to, Komisija nurodė, kad 2002 m. gruodžio 20 d. pasiūlymas suteikti akcininko paskolą suteikia FT pranašumą, nes dėl jos minėta bendrovė galėjo padidinti savo finansavimo galimybes ir nuraminti rinkas dėl savo pajėgumo vykdyti prievoles. Nors susitarimas dėl paskolos nebuvo pasirašytas, „rinkai buvo sudarytas įspūdis, kad tokia paskola egzistuoja, todėl tai galėjo suteikti FT pranašumą, nes rinka [FT] finansinę būklę ėmė vertinti kaip patikimesnę (194 konstatuojamoji dalis). Ji nurodė, kad tai, jog pranašumo priežastis – valstybės įsipareigojimas, kurį įgyvendinant gali būti, bet ne iš karto, naudojami valstybės ištekliai, nepaneigia, jog šis pranašumas yra suteiktas naudojant valstybės išteklius. Komisijos teigimu, „galimą papildomą naštą valstybės ištekliams sukūrė pranešimas apie suteikiamą akcininko paskolą, lydimas įvykdytų išankstinių šios priemonės įgyvendinimo sąlygų, rinkoms sudarytas įspūdis, kad ši paskola iš tiesų buvo skirta, ir galiausiai ERAP bei FT parafuotos ir pasirašytos paskolos sutarties išsiuntimas“ (196 konstatuojamoji dalis).

18. Komisija padarė išvadą, kad nurodytos priemonės yra su bendrąja rinka nesuderinama valstybės pagalba. Vis dėlto, kadangi jos įtakos negalima tiksliai įvertinti, pareiga laikytis teisės į gynybą užkerta kelią šios pagalbos susigrąžinimui. Be to, atsižvelgiant į tai, kad Komisija bendrai įvertino kitus nei 2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos pasiūlymas įrodymus, o tokių veiksmų suderinamumo su valstybės pagalbos srityje taikomomis taisyklėmis klausimas yra naujas, susigrąžinimas taip pat pažeistų teisėtų lūkesčių apsaugos principą.

II – Skundžiamas sprendimas

19. Ieškiniuose Bendrajame Teisme Prancūzijos Respublika, FT, bendrovės *Bouygues* ir *Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunications* (Prancūzijos telekomunikacijos tinklų ir paslaugų operatorių asociacija) prašo (visai arba iš dalies) panaikinti ginčijamą sprendimą.

20. Skundžiamame sprendime pirmiausia pripažinęs įvairių ieškovių suinteresuotumą pareikšti ieškinį, Bendrasis Teismas nagrinėjo ginčijamame sprendime Komisijos taikytą pripažinimą valstybės pagalba. Šiuo klausimu 221 punkte jis nurodė, kad „reikia išnagrinėti, pirma, ar nuo 2002 m. liepos mėn. padarytais pareiškimais ir 2002 m. gruodžio mėn. akcininko paskolos projektu, vertinamais atskirai arba kartu, FT buvo suteiktas vienas arba daugiau pranašumų. Atsakius teigiamai, antra, reikia įvertinti, ar šie galimi pranašumai FT buvo suteikti dėl valstybės išteklių pervedimo. Atsakius teigiamai, trečia, reikia išnagrinėti, ar šie tariamai dėl valstybės išteklių gauti pranašumai buvo suteikti laikantis rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio apdairaus privataus investuotojo kriterijaus“.

21. Aptardamas pirmiausia 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimus Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 234 punkte pripažino, kad „Komisija [ginčijamame] sprendime pakankamai įrodė, kad dėl [jų] FT gavo apčiuopiamos naudos, nes jie leido FT atgauti finansų rinkų pasitikėjimą, sudarė jai sąlygas lengviau ir mažesnėmis sąnaudomis gauti naujų kreditų 15 mlrd. EUR trumpalaikėms skoloms refinansuoti ir galiausiai padėjo stabilizuoti labai nestabilią finansinę padėtį, kuri 2002 m. birželio ir liepos mėn. [galėjo pradėti iš esmės blogėti]“. Paskesniame punkte Bendrasis Teismas taip pat pripažino, kad „Komisija surinko visus įrodymus, patvirtinančius, jog po 2002 m. liepos 12 d. ir paskesnių pareiškimų, taip pat po 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo apie akcininko paskolą reitingų agentūros suteikė FT palankesnį reitingą nei tas, kurį jos buvo suteikusios arba numačiusios suteikti atsižvelgdamos į jos finansinę krizę“. 237 punkte jis pripažino, kad „visi kartu šie pareiškimai turėjo lemiamos įtakos reitingų agentūrų reakcijai ir kad ši reakcija vėliau turėjo lemiamos

įtakos FT įvaizdžio pagerėjimui investuotojų ar kreditorių akyse, taip pat finansų rinkų dalyvių, vėliau dalyvavusių refinansuojant FT, elgesiui“. Galiausiai 240 punkte jis priėjo prie išvados, kad „dėl teigiamo ir stabilizuojančio poveikio FT reitingui, kurį tiesiogiai nulėmė nuo 2002 m. liepos mėn. padaryti pareiškimai ir Prancūzijos valdžios institucijų valia, FT įgijo finansinį pranašumą ir sustiprino savo ekonominę padėtį. Remdamasi vien šiuo konstatavimu Komisija gali daryti išvadą, kad FT buvo suteiktas pranašumas pagal EB 87 straipsnio 1 dalį, kurio net nereikia apskaičiuoti“.

22. Skundžiamo sprendimo 243 ir paskesniuose punktuose Bendrasis Teismas nagrinėjo, „ar vien dėl akcininko paskolos, kuri taip ir liko FT nepasirašytos sutarties projekto stadijoje ir niekada nebuvo suteikta, FT įgijo atskirą ir papildomą pranašumą, palyginti su apibūdintu [ginčijamo sprendimo] 235–237 punktuose. 244 punkte Bendrasis Teismas atkreipė dėmesį į ginčijamo sprendimo 194 konstatuojamąją dalį, „kurioje nurodoma, kad nors FT nepasirašė akcininko paskolos sutarties, todėl ji nebuvo įvykdyta, vis dėlto ja buvo suteiktas pranašumas FT, nes dėl šios sutarties ši galėjo padidinti savo lėšas, nuraminti rinką dėl savo pajėgumo vykdyti būsimas prievoles, taip pat ji turėjo įtakos FT skolinimosi sąlygoms“, pažymėjęs, kad iš šios konstatuojamosios dalies matyti, jog „rinkai buvo sudarytas įspūdis, kad tokia paskola egzistuoja, todėl tai galėjo suteikti FT pranašumą, nes rinka [jos] finansinę būklę ėmė vertinti kaip patikimesnę“. 245 punkte Bendrasis Teismas pastebėjo: „kadangi Komisija prilygina minėtą pranašumą rinkos nuraminimui ir tretiesiems asmenims sudarytam įspūdžiui, kad FT suteikta akcininko paskola, toks pranašumas aiškiai painiojamas su pranašumu, kurį suteikė nuo 2002 m. liepos mėn. padaryti pareiškimai, ypač su 2002 m. gruodžio 4 d. akcininko paskolos projekto suteikiamu pranašumu, kuris jau padarė tokį poveikį finansų rinkoms ir pagerino FT skolinimosi sąlygas“. Paskesniame punkte ji paaiškina, jog „neįmanoma, kad akcininko paskolos projektas, kuris yra ERAP pasirašytos, parafuotos ir FT išsiųstos sutarties dalykas, galėtų, kaip ir 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimas apie jį, daryti tapatų arba bent panašų poveikį šioms rinkoms“, nes „apie 2002 m. gruodžio 20 d. ERAP išsiųstą FT akcininko paskolos sutartį visuomenė nebuvo informuota atskiru su 2002 m. gruodžio 4 d. akcininko paskolos projektu nesusijusiu pranešimu“.

23. Skundžiamo sprendimo 251–256 punktuose Bendrasis Teismas nagrinėjo, ar „Komisija teisiniu požiūriu pakankamai įrodė, kad vien FT turima galimybė vienašališkai ir besąlygiškai pasinaudoti akcininko paskolos sutartyje numatyta 9 mlrd. EUR kredito linija jau yra jos pranašumas, net jeigu ji niekada nebuvo pasirašiusi sutarties projekto ir jo nevykdė“. Iš tiesų, Bendrojo Teismo manymu, iš ginčijamo sprendimo matyti, jog „minimaliai aiškiai ir tiksliai parodoma“, kad Komisija atsižvelgė į tokį, palyginti su aprašytu skundžiamo sprendimo 235–237 punktuose, papildomą ir atskirą pranašumą, kylantį iš „2002 m. liepos mėn. ir vėlesnių pareiškimų“ ir 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo (248–250 punktai). Atsižvelgdamas į savo vertinimą, Bendrasis Teismas nusprendė, kad tokių įrodymų nebuvo, nes Komisija neišnagrinėjo, ar, įvertinus nagrinėjamos paskolos sutarties vykdymą reglamentuojančias sąlygas, jomis buvo konkrečiai suteiktas ekonominis pranašumas FT (257 punktas).

24. 262 ir paskesniuose skundžiamo sprendimo punktuose Bendrasis Teismas nagrinėjo klausimą, ar anksčiau nustatytus pranašumus lėmė valstybės išteklių pervedimas. Pirmiausia jis atmetė bendrovių *Bouygues* teiginį, kad toks pervedimas buvo dėl 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimų, dėl jų neaiškaus, netikslaus ir sąlyginio pobūdžio, taip pat dėl to, jog nebuvo įrodyta, kad pareiškimai atitiko „vienašaliam ir teisiškai privalomam valstybės įsipareigojimui keliamus reikalavimus, nors ir buvo padaryti tik ketinimų laiško, [reiškiančio] valstybės išteklių pervedimą pagal EB 87 straipsnio 1 dalį, forma“ (268–289 punktai).

25. Toliau Bendrasis Teismas nagrinėjo, ar valstybės išteklių pervedimas yra įrodytas kalbant apie, pirma, 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimą ir, antra, 2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos sutarties pasiūlymą.

26. Nagrinėdamas 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo klausimą Bendrasis Teismas pripažino, kad nei Komisija, nei bendrovės *Bouygues* netvirtino, jog šį pranešimą pagal Prancūzijos administracinę arba civilinę teisę galima laikyti valstybės išteklių pervedimu, todėl jis neturėjo nagrinėti šio klausimo (293–295 punktai). 269 punkte Bendrasis Teismas pastebėjo: „kad ir kaip būtų, valstybės išteklių

pervedimas dėl 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo galėtų atitikti tik pranašumą, kuris suteikiamas atidarant jame aiškiai numatytą 9 mlrd. EUR kredito liniją. Pirma, kaip paminėta [skundžiamo sprendimo] 292 punkte, Komisija ginčijamame sprendime teisiškai neapibūdino tokio pranašumo. Antra, šis pranašumas skiriasi nuo pranašumo, kuris, kaip nustatyta ginčijamame sprendime, suteikiamas nuo 2002 m. liepos mėn. padarytais pareiškimais (žr. [skundžiamo sprendimo] 243 ir paskesnius punktus), nesvarstant klausimo, ar dėl jo pagerėja FT refinansavimo sąlygos ir (arba) padidėja jos akcijų ir obligacijų kursas“. Paskesniame punkte Bendrasis Teismas pažymėjo, kad „dėl ryšio tarp šio nustatyto pranašumo ir valstybės išteklių pervedimo daroma prielaida, kad minėtas pranašumas glaudžiai susijęs su atitinkama valstybės biudžetui tenkančia našta <…>. Vis dėlto taip nėra šiuo atveju, kalbant apie ginčijamame sprendime nustatyto pranašumo, suteikiamo dėl nuo 2002 m. liepos mėn. padarytų pareiškimų, ir tariamo valstybės išteklių pervedimo, atidarant 9 mlrd. EUR kredito liniją, kaip numatyta 2002 m. gruodžio 4 d. pranešime apie akcininko paskolos projektą, ryšį“. Galiausiai teismas priėjo prie išvados, kad Komisija neįrodė, jog nagrinėjamas pranešimas gali būti laikomas valstybės išteklių pervedimu.

27. 2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos sutarties pasiūlymo klausimu Bendrasis Teismas tik nurodė: „kadangi Komisija ginčijamame sprendime nepakankamai įrodė paties sutartimi pateikto pasiūlymo suteikiamą pranašumą (žr. [skundžiamo sprendimo] 264–267 punktus), Bendrasis Teismas juo labiau negali padaryti išvados apie su šiuo pranašumu susijusio valstybės išteklių pervedimo buvimą“ (299 punktas).

28. Galiausiai Bendrasis Teismas nagrinėjo klausimą, ar „remdamasi bendruoju požiūriu (žr. [skundžiamo sprendimo] 266 punktą) Komisija vis dėlto turėjo teisę vertinti nuo 2002 m. liepos mėn. padarytus pareiškimus kartu su pranešimu apie akcininko paskolos projektą ir akcininko paskolos sutarties išsiuntimu ir nuspręsti, jog šioje byloje įvykdytas valstybės išteklių pervedimo kriterijus“ (302–309 punktai). Baigdamas šį nagrinėjimą teismas nusprendė, kad „nors apibūdindama pranašumą Komisija galėjo atsižvelgti į visus įvykius, atsitikusius iki galutinio Prancūzijos valstybės sprendimo paremti akcininko paskola FT priėmimo 2002 m. gruodžio mėn. ir turėjusių jam įtakos, jai nepavyko įrodyti su šiuo pranašumu susijusio valstybės išteklių pervedimo fakto“.

III – Procesas Teisingumo Teisme ir šalių reikalavimai

29. Pareiškimu, kurį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2010 m. rugpjūčio 4 d., bendrovės *Bouygues* pateikė apeliacinį skundą dėl skundžiamo sprendimo (byla C-399/10 P). Pareiškimu, kurį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2010 m. rugpjūčio 5 d., Komisija taip pat pateikė apeliacinį skundą dėl šio sprendimo (byla C-401/10 P). 2011 m. vasario 28 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi Danijos Karalystei ir Vokietijos Federacinei Respublikai buvo leista įstoti į bylą C-399/10 P atitinkamai Komisijos ir Prancūzijos Respublikos pusėje. Danijos Karalystė vėliau atsisakė įstoti į bylą. 2011 m. rugsėjo 8 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi bylos C-399/10 P ir C-401/10 P buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma žodinė proceso dalis ir priimtas sprendimas.

30. Byloje C-399/10 P bendrovės *Bouygues* prašo, kad Teisingumo Teismas panaikintų skundžiamą sprendimą; priimtų sprendimą dėl esmės ir panaikintų ginčijamo sprendimo 1 straipsnio dalį, kuria Komisija netiesiogiai, bet tikrai atsisako 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. Prancūzijos pareiškimus pripažinti valstybės pagalba, ir šio sprendimo 2 straipsnį; nepatenkinus šių reikalavimų, jei Teisingumo Teismas manytų, jog ginčas negali būti išspręstas, grąžintų bylą Bendrajam Teismui pakartotinai nagrinėti; priteistų iš Komisijos, FT, Prancūzijos Respublikos ir Vokietijos Federacinės Respublikos bylinėjimosi išlaidas. Byloje C-401/10 P šios bendrovės nurodo jų apeliaciniame skunde pateiktus reikalavimus.

31. Byloje C-401/10 P Komisija prašo Teisingumo Teismo panaikinti skundžiamą sprendimą tiek, kiek juo buvo panaikintas ginčijamo sprendimo 1 straipsnis, iš Komisijos priteista padengti jos, Prancūzijos Respublikos ir FT išlaidas bylose T-425/04 ir T-444/04, byla grąžinta Bendrajam Teismui nagrinėti iš naujo ir atidėtas bylinėjimosi išlaidų klausimas. Byloje C-399/10 P Komisija palaiko bendrovių *Bouygues* reikalavimus, išskyrus prašymą panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnio dalį, kuria Komisija netiesiogiai, bet tikrai atsisako 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. Prancūzijos pareiškimus pripažinti valstybės pagalba, ir šio sprendimo 2 straipsnį, taip pat prašymą priteisti iš Komisijos jos pačios ir bendrovių *Bouygues* bylinėjimosi išlaidas.

32. FT ir Prancūzijos Respublika prašo Teisingumo Teismo atmesti bendrovių *Bouygues* ir Komisijos apeliacinius skundus, o nepatenkintus šių reikalavimų – grąžinti bylą Bendrajam Teismui. Jei Teisingumo Teismas panaikintų sprendimą ir atsisakytų grąžinti bylą Bendrajam Teismui, jos prašo Teisingumo Teismo patenkinti visas arba dalį jų atitinkamų reikalavimų pirmojoje instancijoje ir priteisti iš bendrovių *Bouygues* ir Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

33. Vokietijos Federacinė Respublika palaiko Prancūzijos Respublikos reikalavimus ir taip pat prašo Teisingumo Teismo priteisti iš bendrovių *Bouygues* ir Komisijos į bylą įstojusių šalių bylinėjimosi išlaidas.

IV – Apeliaciniai skundai

34. Grįsdamos savo apeliacinį skundą byloje C-399/10 P bendrovės *Bouygues* pateikia du pagrindus, susijusius su, pirma, klaidomis pripažįstant pagalba 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. Prancūzijos pareiškimus ir, antra, klaidomis pripažįstant pagalba Prancūzijos FT suteiktą akcininko paskolą, 2002 m. gruodžio mėn. atidarant 9 mlrd. EUR kredito liniją.

35. Savo apeliaciniame skunde byloje C-401/10 P Komisija pateikia tris pagrindus. Pirmasis susijęs su prieštaringais skundžiamo sprendimo motyvais, antrasis – su tariama teisės klaida aiškinant EB 87 straipsnio 1 dalį, o trečiasis – su ginčijamo sprendimo iškraipymu.

A – *Dėl kaltinimų, susijusių su EB 87 straipsnio 1 dalies pažeidimu*

36. Tolesniuose punktuose pirmiausia nagrinėsiu bendrovių *Bouygues* apeliacinio skundo pirmajame pagrinde pateiktus kaltinimus, susijusius su tuo, kad Bendrasis Teismas neteisingai atsisakė pripažinti pagalba 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. Prancūzijos pareiškimus, o vėliau – kartu bendrovių *Bouygues* apeliacinio skundo antrajame pagrinde ir Komisijos apeliacinio skundo antrajame pagrinde pateiktus kaltinimus, susijusius su Prancūzijos FT suteiktos akcininko paskolos pripažinimu pagalba. Kadangi pagrindinis šalių ginčo klausimas yra pagalbos finansavimas iš valstybės išteklių, prieš pradedant nagrinėti minėtus kaltinimus reikia trumpai priminti teismo praktiką šioje srityje.

1. Teismo praktikos, susijusios su pagalbos finansavimu iš valstybės išteklių, apžvalga

37. Vadovaujantis nusistovėjusia teismo praktika, įsipareigojimas valstybės ištekliais yra viena iš pagalbą sudarančių sąlygų, kuri dėl šios priežasties turi būti laikoma našta valstybės biudžetui.

38. Šiame valstybės pagalbos teisės vystymosi etape tai yra *acquis* įtvirtintas principas, tačiau taip buvo ne visada ir pirmuoju savo praktikos laikotarpiu Teisingumo Teismas daugiau bandydavo nustatyti priemonės valstybinę kilmę atsižvelgdamas *arba* į jai finansuoti naudotų išteklių viešąjį pobūdį, *arba* į jos priskyrimą valstybei [2]. Todėl 1985 m. priimtame sprendime, prieš priimdamas sprendimą dėl iš lėšų pertekliaus, gauto valdant *Caisse nationale française de crédit agricole*, finansuojamos išmokos ūkininkams pripažinimo pagalba, Teisingumo Teismas aiškiai patvirtino, kad „valstybės pagalba pripažintina pagalba nebūtinai turi būti finansuojama iš valstybės išteklių“ [3]. Po kelerių metų Teisingumo Teismas patvirtino tokį požiūrį Sprendime *Kwekerij van der Kooy ir kt. prieš Komisiją* [4], o 1988 m. sprendime dėl palūkanų už eksporto kreditus, kuriuos Graikijos valstybės institucijos suteikė tarpininkaujant Graikijos bankui, sumažinimo pripažinimo pagalba [5] Teisingumo Teismas pavadino tokį požiūrį „nusistovėjusia teismo praktika“ [6]. EB sutarties 92 straipsnio aiškinimą, pagal kurį viešasis pagalbos finansavimas nėra būtina sąlyga norint priemonę, kurios priskyrimas valstybei nekelia abejonių, pripažinti valstybės pagalba, palaikė ir keli generaliniai advokatai [7].

39. Vis dėlto po Sprendimo *Sloman Neptun* [8] priėmimo Teisingumo Teismas pasirinko aiškiai priešingą poziciją. Atmetęs anksčiau nurodyta teismo praktika paremtus Komisijos teiginius ir paprieštaravęs generalinio advokato M. Darmon išvadai, minėtame sprendime Teisingumo Teismas pažymėjo, kad „tik tiesiogiai arba netiesiogiai naudojant valstybės išteklius suteikiamas pranašumas yra laikomas valstybės pagalba pagal Sutarties 92 straipsnio 1 dalį“ ir „iš paties šios nuostatos teksto matyti <...>, jog kitokiomis nei valstybės ištekliai priemonėmis suteikti pranašumai nepatenka į nagrinėjamų nuostatų taikymo sritį“ [9]. Toks praktikos pokytis buvo patvirtintas Sprendime *Kirsammer-Hack* [10],

2 — Toks aiškinimas paremtas skiriamojo jungtuko „arba“ vartojimu sampratoje „valstybės narės arba iš jos valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba“ ankstesnėje EEB sutarties 92 straipsnio 1 dalyje (tapusioje EB sutarties 92 straipsnio 1 dalimi, kuri po pakeitimų pati tapo EB sutarties 87 straipsnio 1 dalimi, o vėliau – SESV 107 straipsniu). Šiuo klausimu žr. M. Merola „Le critère de l'utilisation des ressources publiques“, *Les aides d'État*, Éditions de l'Université Libre de Bruxelles, 2005, p. 15.

3 — 1985 m. sausio 30 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją* (290/83, Rink. p. 439) 14 punktas. Nors šioje byloje nekyla abejonių, kad priemonės buvo imtasi viešosios valdžios institucijų iniciatyva, todėl ji priskirtina valstybei, Prancūzijos vyriausybė teigė, jog išmokai finansuoti panaudotas lėšų perteklius buvo privatus finansinis taupymo valdant banką rezultatas, o ne valstybės ištekliai.

4 — 1988 m. vasario 2 d. sprendimo (67/85, 68/85 ir 70/85, Rink. p. 219) 32–38 punktai. Byla, kurioje priimtas šis sprendimas, buvo susijusi su Nyderlanduose taikytu apibrėžtai vartotojų grupei palankiu lengvatiniu gamtinių dujų tarifu, kurį nustatė dujų gamintojai, įskaitant pagal privatinę teisę veikiančią bendrovę *Gasunie*, kurios 50 % kapitalo tiesiogiai arba netiesiogiai priklausė Nyderlandų valstybei. Teisingumo Teismas, atsižvelgęs į *Gasunie* akcininkų struktūrą, nustatė, kad minėto tarifo nustatymas buvo Nyderlandų valstybei priskirtinų veiksmų rezultatas, ir patvirtino, jog „vien šios išvados užtenka pripažinti, kad ginčijamo tarifo nustatymą <...> galima priskirti valstybės narės suteiktos pagalbos sampratai pagal Sutarties 92 straipsnį“.

5 — 1988 m. birželio 7 d. Sprendimo *Graikija prieš Komisiją* (57/86, Rink. p. 2855) 12 punktas.

6 — Vis dėlto reikia pažymėti, kad jau tada Teisingumo Teismas du kartus nusprendė nebuvus valstybės pagalbos, pripažinęs, jog pranašumas nebuvo suteiktas tiesiogiai ar netiesiogiai pasinaudojant valstybės ištekliais: žr. 1978 m. sausio 24 d. Sprendimo *van Tiggele* (82/77, Rink. p. 25) 24 punktą ir 1982 m. spalio 13 d. Sprendimo *Norddeutsches Vieh- und Fleischkontor Will ir kt.* (213/81-215/81, Rink. p. 3583) 22 punktą.

7 — Žr. generalinio advokato P. VerLoren van Themaat išvadą byloje, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *Norddeutsches Vieh- und Fleischkontor Will ir kt.*; generalinio advokato G. Slynn išvadą byloje, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *Graikija prieš Komisiją*, ir generalinio advokato M. Darmon išvadą byloje, kurioje priimtas 1993 m. kovo 17 d. Sprendimas *Sloman Neptun* (C-72/91 ir C-73/91, Rink. p. I-887). Iš naujausios praktikos žr. generalinio advokato M. Poiares Maduro išvados byloje, kurioje priimtas 2006 m. kovo 23 d. Sprendimas *Enirisorse* (C-237/04, Rink. p. I-2843), 44–53 punktus.

8 — Minėtas sprendimas.

9 — 19 punkte Teisingumo Teismas pažymėjo, kad „skirtumu tarp valstybės suteiktos pagalbos ir iš valstybės išteklių suteiktos pagalbos siekiama į pagalbos sąvoką įtraukti ne tik valstybės tiesiogiai suteiktą pagalbą, bet ir valstybės paskirtų arba sukurtų viešų arba privačių subjektų suteiktą pagalbą“. Vėlesniame sprendime Teisingumo Teismas patikslino, kad valstybės išteklių perleidimo sąlyga nepakeičia iš nagrinėjamų priemonių naudos turintiems subjektams suteiktų pranašumų priskirtinumo valstybei sąlygos, bet ją papildo (2002 m. gegužės 16 d. Sprendimo *Prancūzija prieš Komisiją* (C-482/99, Rink. p. I-4397) 24 punktas).

10 — 1993 m. lapkričio 30 d. sprendimas (C-189/91, Rink. p. I-6185).

susijusiame taip pat su teisės aktais socialinės apsaugos srityje. Vėlesnėje praktikoje ši kryptis nepasikeitė [11]. Byloje *PreussenElektra* [12] Komisija atvirai pasiūlė Teisingumo Teismui persvarstyti savo praktiką, pirmiausia atsižvelgiant į naujausius Bendrijos teisės sistemos pasikeitimus, tačiau teismas į šį siūlymą neatsižvelgė [13].

40. Nors tam, kad vienai ar daugiau įmonių suteiktas pranašumas būtų pripažintas valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnį, jis turi būti finansuojamas iš valstybės išteklių, vadovaujantis nusistovėjusia teismo praktika, nebūtina visais atvejais įrodyti, jog tokie ištekliai buvo pervesti [14]. Valstybės atsisakymas priimti pajamas, net jeigu jokie viešieji ištekliai nėra pervedami, taip pat gali būti pripažintas pagalba pagal SESV 107 straipsnį [15]. Be to, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad atleidimas nuo mokesčių arba jų sumažinimas [16], mokesčių atidėjimas ir tam tikromis sąlygomis – lengvatos mokant socialinio draudimo įmokas, kurias savo nuožiūra tam tikrai įmonei suteikia už jų rinkimą atsakinga institucija [17], turto perdavimas arba paslaugų suteikimas lengvatinėmis sąlygomis [18], viešųjų paskolų atsisakymas arba atleidimas nuo pareigos sumokėti baudas arba pinigines sankcijas [19] gali atitikti finansavimo iš valstybės išteklių sąlygą.

41. Sprendime *Ecotrade* Teisingumo Teismas taip pat pripažino, kad „papildoma našta valstybės institucijoms“ gali atsirasti dėl valstybės garantijos suteikimo [20], ir tokias aplinkybes tiesiogiai nurodo bendrovės *Bouygues*, kalbėdamos apie 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimus. Šiuo klausimu reikia priminti, kad Pranešime dėl garantijomis suteikiamos valstybės pagalbos (toliau – Pranešimas dėl garantijomis suteikiamos pagalbos) [21] įsipareigojimo viešaisiais ištekliais klausimu „siekdama išvengti neaiškumų“ Komisija nurodo, jog kai už valstybės prisiimamą riziką nėra atlyginama sumokant tam tikrą priemoką, „įmonė iš to gauna naudos, bet kartu sumažėja valstybiniai ištekliai“. Todėl pagalba suteikiama tada, „kai suteikiama garantija, o ne tada, kai garantija pasinaudojama arba pagal jos sąlygas išmokami pinigai“, ir „net jeigu pagal garantiją valstybė [galiausiai] nėra nieko išmokėjusi, valstybės pagalba vis tiek gali būti laikoma egzistuojančia“ [22]. Taigi viešųjų išteklių naudojimas atsiranda ne iš būsimo ir nekonkretaus įsipareigojimo, kuris turėtų būti

11 — Žr. 1998 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Ecotrade* (C-200/97, Rink. p. I-7907), kuriame nagrinėtas klausimas, ar Italijos įstatymas, pagal kurį nustatyta ypatinga administravimo nuo įprastų bankroto teisės nuostatų nukrypstanti procedūra didelėms sunkumų patiriančioms įmonėms, turi pagalbos elementų, 36 punktą ir 1999 m. birželio 17 d. Sprendimą *Piaggio* (C-295/97, Rink. p. I-3735), susijusį su tuo pačiu Italijos įstatymu. Dėl tos pačios teismo praktikos tendencijos, nors ir šiek tiek kitaip argumentuojant, žr. 1998 m. gegužės 7 d. Sprendimą *Viscido ir kt.* (C-52/97 - C-54/97, Rink. p. I-2629).

12 — 2001 m. kovo 13 d. sprendimas (C-379/98, Rink. p. I-2099).

13 — Įdomu pastebėti, kad byloje, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *PreussenElektra*, nagrinėjamos priemonės išlaidas daugiausia padengdavo privatūs subjektai, vykdantys veiklą toje pačioje rinkoje kaip ir pagalbos gavėjai, todėl buvo dar labiau iškraipoma konkurencija.

14 — 1994 m. kovo 15 d. Sprendimo *Banco Exterior de España* (C-387/92, Rink. p. I-877) 14 punktas; 2000 m. birželio 27 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* (C-404/97, Rink. p. I-4897) 45 punktas ir minėto Sprendimo *Prancūzija prieš Komisiją* 36 punktas.

15 — Visų pirma žr. minėto Sprendimo *Banco Exterior de España* 14 punktą ir 1999 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją* (C-6/97, Rink. p. I-2981) 16 punktą.

16 — Žr. minėto Sprendimo *Banco Exterior de España* 14 punktą; minėto Sprendimo *Italija prieš Komisiją* 16 punktą ir 2000 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Vokietija prieš Komisiją* (C-156/98, Rink. p. I-6857) 26 ir 27 punktus.

17 — 1999 m. liepos 29 d. Sprendimas *DM Transport* (C-256/97, Rink. p. I-3913).

18 — 1996 m. liepos 11 d. Sprendimo *SFEI ir kt.* (C-39/94, Rink. p. I-3547) 59 punktas.

19 — Minėto Sprendimo *Piaggio* 41 ir 42 punktai.

20 — Žr. 1998 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Ecotrade* (C-200/97, Rink. p. I-7907) 43 punktą. Taip pat žr. 2000 m. birželio 27 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Komisija prieš Portugaliją* (C-404/97, Rink. p. I-4897) ir 2000 m. birželio 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *EPAC prieš Komisiją* (T-204/97 ir T-270/97, Rink. p. II-2267), kuriame Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad „suteikta valstybės garantija negali išvengti Sutarties 92 straipsnyje įtvirtinto draudimo tik todėl, kad įmonei naudos gavėjai šis pranašumas nebuvo suteiktas nedelsiant ir aiškiai sutelkiant valstybės išteklius“ (81 punktas).

21 — OL C 155, 2008, p. 10.

22 — Šiuo klausimu žr. sprendimą.

padengtas iš valstybės biudžeto, jei būtų pasinaudota garantija, tačiau iš aplinkybės, kad valstybė, *negaudama atitinkamo atlygio, prisiima minėtų nuostolių riziką*, nes tai, Komisijos manymu, prilygsta dabartiniam negautam pelnui. Tiksliau tariant, garantijos atveju viešaisiais ištekliais pasinaudojama dėl dviejų elementų derinio, t. y. rizikos prisiėmimo ir atitinkamo atlygio nebuvimo [23].

42. Galiausiai reikia priminti, kad, kaip teisingai pažymėjo bendrovės *Bouygues*, minėtoje byloje *Ecotrade* Teisingumo Teismas pripažino, jog valstybės išteklių naudojimo sąlygai įvykdyti gali pakakti netgi *būsimos ir galimos naštos valstybės institucijoms* [24].

2. Dėl 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. Prancūzijos pareiškimų pripažinimo pagalba (apeliacinio skundo byloje C-399/10 P pirmasis pagrindas)

43. Pateikdamos pirmąjį apeliacinio skundo pagrindą bendrovės *Bouygues* kaltina Bendrąjį Teismą, kad nepagrįstai nepripažino 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. Prancūzijos pareiškimų pagalba. Šį pagrindą sudaro trys dalys. Pirmoje dalyje bendrovės *Bouygues* kaltina Bendrąjį Teismą dėl padarytų klaidų apibrėžiant sąlygas, kurių reikia, kad palaikymo pareiškimas galėtų reikšti įsipareigojimą valstybės ištekliais (žr. a punktą). Antroje dalyje jos remiasi Komisijai nurodytų nacionalinės teisės normų iškraipymu (žr. b punktą). Galiausiai pirmojo pagrindo trečioje dalyje nurodo, kad Bendrasis Teismas padarė kvalifikavimo klaidą, nes nagrinėdamas viešųjų išteklių naudojimo klausimą nepagrįstai atsisakė atsižvelgti į valstybės pareiškimų sukeltų lūkesčių ekonomines pasekmes (žr. c punktą).

a) Dėl Bendrojo Teismo klaidų, tariamai padarytų apibrėžiant sąlygas, kurių reikia, kad palaikymo pareiškimas galėtų reikšti įsipareigojimą valstybės ištekliais (bylos C-399/10 P pirmojo pagrindo pirma dalis)

44. Apeliacinio skundo pirmojo pagrindo pirmoje dalyje bendrovės *Bouygues* neginčija pačios pagalbos finansavimo valstybės ištekliais sąlygos, bet ginčija reikalavimus, kuriuos Bendrasis Teismas nustatė šios sąlygos įvykdymo įrodymams, 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimų atveju. Pirma, Bendrasis Teismas, atsisakęs pripažinti minėtus pareiškimus pagalba, neteisingai rėmėsi būsima ir nekonkrečia viešųjų išteklių naudojimo rizika. Antra, atvirkščiai, nei teigia Bendrasis Teismas, valstybės įsikišimo sąlygų ir garantuojamos sumos neapibrėžtumas nėra lemiamas veiksnys sprendžiant, kad nebuvo įsipareigojimo valstybės ištekliais, nes garantijos sąvoka neapsiriboja nacionalinėje teisėje numatytomis ir reglamentuojamomis įprastomis prievolės įvykdymo užtikrinimo rūšimis. Galiausiai bendrovės *Bouygues* nurodo, kad Bendrasis Teismas neteisingai nusprendė, jog norint įrodyti buvus viešųjų išteklių panaudojimą, būtinas teisiškai privalomas valstybės įsipareigojimas.

45. Anksčiau išdėstyti kaltinimai yra pateikti dėl skundžiamo sprendimo 279 ir 280 punktų. Bendrasis Teismas, išnagrinėjęs 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimų pobūdį (skundžiamo sprendimo 272–278 punktai), 279 punkte padarė išvadą, kad „dėl savo nekategoriškumo, nekonkretumo ir sąlygotumo, ypač kalbant apie galimo valstybės įsikišimo FT naudai pobūdį, mastą ir sąlygas <...>, [šie pareiškimai] negali būti laikomi valstybės garantija arba aiškinami kaip apimantys

23 — Kiek man žinoma, Teisingumo Teismas dar nėra išsakęs aiškios nuomonės šiuo klausimu (vis dėlto žr. 2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimą *Residex Capital IV* (C-275/10, Rink. p. I-13043), kuriame Teisingumo Teismas, pakartodamas pranešimą dėl garantijomis suteikiamos pagalbos, pagalbos elementu pripažino tai, kad valstybės garantijos gavėjas patiria mažesnių finansinių sąnaudų už tas, kurių patirtų, jei turėtų gauti tokį finansavimą arba garantiją rinkos kaina). Kiek tai susiję su Pirmosios instancijos teismu, žr. minėto Sprendimo *EPAC prieš Komisiją* 80 ir 81 punktuose. Taip pat žr. naujesnio 2005 m. spalio 19 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Freistaat Thüringen prieš Komisiją* (T-318/00, Rink. p. II-4179) 125 punktą ir 2011 m. lapkričio 10 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Elliniki Nafpigokataskevastiki ir kt. prieš Komisiją* (T-384/08) 92 punktą, kuriame nurodoma į minėto Sprendimo *EPAC prieš Komisiją* 80 punktą.

24 — Iš tiesų minėto sprendimo 41 punkte Teisingumo Teismas pripažino, kad, „atsižvelgiant į su ekonominės veiklos vykdymu susijusių įsipareigojimų pirmesnę eilę“, įmonėms, kurioms taikoma administravimo procedūra, suteiktas leidimas tęsti veiklą „gali lemti papildomą naštą viešosios valdžios institucijoms, jei būtų pagrįstai įrodyta, kad valstybė arba viešieji subjektai yra vieni iš didžiausių sunkumų patiriančios įmonės kreditorių“.

neatšaukiamą įsipareigojimą suteikti konkrečią finansinę paramą FT“. Paskesniame punkte jis nurodė, kad „jei Prancūzijos valstybė būtų konkrečiai, besąlygiškai ir neatšaukiamai įsipareigojusi pervesti valstybės išteklius, šiuose pareiškimuose būtų tiksliai ir aiškiai nurodytos konkrečios investuotinos sumos arba konkrečios skolos, už kurias garantuojama, arba bent jau nustatytos finansinės ribos, pavyzdžiui, tam tikro dydžio kredito linija, taip pat numatytos skirti paramos suteikimo sąlygos“.

46. Iš karto reikia pažymėti, kad ankstesniame punkte nurodyti Bendrojo Teismo teiginiai kyla iš vertinimo, kurį šis teismas, remdamasis atitinkama nacionaline teise, atliko tik skundžiamo sprendimo 283 ir paskesniuose punktuose. Vis dėlto turiu pripažinti, kad man kelia nuostabą toks Bendrojo Teismo požiūris, pagal kurį nagrinėjamas klausimas, ar valstybės palaikymo pareiškimas yra teisiškai privalomas įsipareigojimas, dėl kurio gali būti panaudoti viešieji ištekliai, bet nenurodomos taikytinos nacionalinės teisės atitinkamos nuostatos.

47. Be to net darant prielaidą, kad toks nagrinėjimas yra įmanomas, turiu didelių abejonių dėl skundžiamo sprendimo 280 punkte Bendrojo Teismo įtvirtintų sąlygų. Iš tiesų, mano manymu, jos per daug riboja, nes atrodo, kad pagal jas atmetama galimybė, jog viešųjų išteklių perleidimu galėtų būti pripažinta bet kokia paramos priemonė, kurios ekonomines pasekmes galima prilyginti valstybės garantijos pasekmėms [25], bet kurios tiksli apimtis finansinės rizikos viešajam biudžetui požiūriu dar negali būti išmatuota minėtos priemonės priėmimo momentu [26], *net jeigu pagal taikytiną nacionalinę teisę dėl tokios priemonės valstybei atsirastų teisiškai privalomas įsipareigojimas*. Manau, kad tokios bendros išimties negalima pateisinti ir atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktiką, pagal kurią pripažįstant priemonę valstybės pagalba reikia atsižvelgti į galimas jos pasekmes [27].

48. Vis dėlto nemanau, kad reikia papildomai nagrinėti šį klausimą. Iš tiesų Bendrojo Teismo sprendimas atmesti bendrovių *Bouygues* tvirtinimą, kad 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimai yra valstybės pagalba, daugiausia remiasi kitais motyvais nei išdėstyti skundžiamo sprendimo 279 ir 280 punktuose. Kadangi, kaip vėliau išdėstysiu, manau, jog visus bendrovių *Bouygues* pateiktus kaltinimus dėl šių motyvų reikia atmesti, net jei padaryčiau išvadą, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą skundžiamo sprendimo 280 punkte, vien tokios klaidos nepakaktų skundžiamam sprendimui panaikinti.

49. Todėl toliau nagrinėsiu bendrovių *Bouygues* pateiktus kaltinimus, susijusius su skundžiamo sprendimo motyvais, dėl kurių Bendrasis Teismas nusprendė, kad, pirma, vadovaujantis Prancūzijos civilinės ir administracinės teisės normomis dėl 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimų valstybei negali atsirasti teisiškai privalomas įsipareigojimas (žr. b punktą) ir, antra, jie negalėjo reikšti įsipareigojimo valstybės ištekliais, net jei dėl jų nekilo jokia teisinė pareiga (žr. c punktą).

25 — Pvz., galima įsivaizduoti netiesiogines garantijas, kylančias iš naudos gavėjui taikomos ypatingos teisinės tvarkos arba ketinimų ar globos laiškų. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagal Pranešimą dėl garantijomis suteikiamos pagalbos „garantijos“ sąvoka taikant šį pranešimą apima „bet kokią paramos priemonę, kurios ekonominis poveikis sutampa su garantijos“ ir kuri kyla iš nacionalinės teisės nuostatos arba valdymo institucijos veiksmų. Taigi, be kita ko, Komisija atskiria „sutartiniu šaltiniu“ arba „kitu teisiniu šaltiniu“ suteiktas garantijas nuo „mažiau matomų formų garantijų“, kaip pavyzdį nurodydama „žodžiu suteiktus įsipareigojimus“.

26 — Be kita ko, reikia pažymėti, jog skundžiamo sprendimo 280 punkte nurodytos sąlygos, pagal kurias reikalaujama, kad suteiktos garantijos apimtis būtų išmatuojama jos suteikimo momentu, yra įtvirtintos ir tarp Pranešimo dėl garantijomis suteikiamos pagalbos 3.2 punkte išvardytų sąlygų, kurias reikia įvykdyti, kad nebūtų pažeistas rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio privataus investuotojo principas. Kitaip tariant, kadangi taikomi skirtingi reikalavimai apibrėžiant paramos priemonės finansines ribas, Komisija teigia, jog priemonė gali būti pripažinta pagalba, o Bendrasis Teismas nurodo, kad ji nepatenka į SESV 107 straipsnio taikymo sritį, nes nebuvo įrodytas įsipareigojimas valstybės ištekliais.

27 — 1974 m. liepos 2 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją* (173/73, Rink. p. 709) 27 punktas; 1987 m. vasario 24 d. Sprendimo *Deufil prieš Komisiją* (310/85, Rink. p. 901) 8 punktas; 1996 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Prancūzija prieš Komisiją* (C-241/94, Rink. p. I-4551) 20 punktas. Kalbant būtent apie valstybės paramos formą, žr. 1984 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *Intermills prieš Komisiją* (323/82, Rink. p. 3809) 31 punktą; 1991 m. spalio 3 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją* (C-261/89, Rink. p. I-4437) 8 punktą ir minėto Sprendimo *Vokietija prieš Komisiją* 25 punktą. Toks formalaus vertinimo nebuvimas atsispindi ir pačioje valstybės išteklių sąvokoje, kuri, Teisingumo Teismo teigimu, „apima visas pinigines priemones, kurias viešosios valdžios institucijos gali realiai panaudoti įmonėms remti“; žr. minėto 2002 gegužės 16 d. Sprendimo *Prancūzija prieš Komisiją* 37 punktą, kuriame Teisingumo Teismas pateikė platų apibrėžimą, apimantį viešųjų įmonių finansinius išteklius, kurie, nors ir nebuvo nuolat laikomi valstybės iždе, vis tiek visada buvo kontroliuojami viešųjų subjektų.

b) Dėl tariamo Komisijai nurodytų nacionalinės teisės normų iškraipymo (bylos C-399/10 P pirmojo pagrindo antra dalis)

50. Bendrovės *Bouygues* nurodo, kad Bendrasis Teismas, iškraipęs jam pateiktas vidaus teisės normas, nusprendė, kad kai kurie 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimų požymiai, t. y. priemonių, kurių reikia imtis FT finansavimo problemoms spręsti, netikslumas, neaiškumas ir nekategoriškumas, FT finansavimo sunkumų atsiradimo sąlygotumas ir aplinkybė, jog minėtų pareiškimų turinys buvo skirtas ateičiai, trukdė pripažinti valstybės teisinį įsipareigojimą pagal Prancūzijos civilinę ir administracinę teisę.

51. Reikia priminti, kad Teisingumo Teismas neseniai priėmė sprendimą dėl kontrolės, kurią jis vykdo nagrinėjamas apeliacinį skundą dėl Bendrojo Teismo išvadų, susijusių su valstybės narės nacionaline teise, ribų [28]. Be kita ko, jis pažymėjo, kad „Teisingumo Teismas pirmiausia kompetentingas nagrinėti, ar Bendrasis Teismas, remdamasis jam pateiktais dokumentais ir kitais įrodymais, neiškraipė nagrinėjamų nacionalinės teisės nuostatų, su jomis susijusios teismų praktikos arba teisinės literatūros, antra, ar dėl šių įrodymų Bendrasis Teismas nepadarė jų turiniui aiškiai prieštaraujančių išvadų, ir galiausiai, ar nagrinėdamas įrodymų visumą, kad nustatytų nagrinėjamų nacionalinės teisės aktų turinį, Bendrasis Teismas kuriam nors iš jų nesuteikė neproporcingos reikšmės, palyginti su kitais įrodymais, jei tai akivaizdžiai matyti iš bylos medžiagos“ [29].

52. Šioje byloje grįsdamos kaltinimą dėl iškraipymo bendrovės *Bouygues* pirmiausia nurodo Komisijos užsakytą teisinę nuomonę, pridėtą prie jos rašytinių pastabų Bendrajam Teismui. Iš šios nuomonės matyti, kad Prancūzijos teisėje iš įsipareigojimo pasiekti aiškų ir tikslų rezultatą kyla rezultato pareiga, o tokiam rezultatui pasiekti reikalingų priemonių netikslumas ir neaiškumas yra nereikšmingi.

53. Atvirkščiai, nei teigia FT, šis argumentas yra priimtinas, nes tai bendrovių *Bouygues* pirmojoje instancijoje pateikto pagrindo, susijusio su Komisijos neteisingai aiškinta Prancūzijos teise, dalis. Nagrinėjant bendrovių *Bouygues* argumentų esmę, t. y. teiginį, kad minėtos teisinės nuomonės turinys buvo iškraipytas, juos reikia atmesti, nes nenurodžius, kaip buvo iškraipyta, negalima iškraipymo grįsti vien teiginiu, jog Bendrasis Teismas nepritarė nuomonėje įtvirtintai išvadai. Kita vertus, kalbant apie tai, kad bendrovės *Bouygues* remiasi nagrinėjama teisine nuomone siekdamos pagrįsti vidaus teisės normų iškraipymą, reikia pažymėti, jog, pirma, iš paties minėtos nuomonės teksto matyti, kad jos autorius siekia pagrįsti tik teiginį, jog *atrodo tikėtina*, kad 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimus pagal Prancūzijos komercinę teisę būtų galima pripažinti „paramos įsipareigojimu“ [30]. Antra, kaip skundžiamo sprendimo 283 punkte pastebėjo Bendrasis Teismas, toks teiginys paremtas prielaida, kad minėti pareiškimai išreiškia aiškų ir tikslų, nors ir iš dalies neapibrėžtą, valstybės įsipareigojimą, o būtent tokią prielaidą Bendrasis Teismas atmetė skundžiamo sprendimo 272–278 punktuose [31]. Tas pats taikytina minėtoje nuomonėje nurodytam 2002 m. liepos 9 d. *Cour de cassation* sprendimui *Lordex* [32].

54. Antra, bendrovės *Bouygues* teigia, kad vadovaujantis Bendrajam Teismui pateiktomis Prancūzijos administracinės teisės normomis valstybės pareiškimai apie įmonės palaikymą gali šią valstybę teisiškai įpareigoti.

28 — 2011 m. liepos 5 d. Sprendimas *Edwin prieš VRDT* (C-263/09 P, Rink. p. I-5853). Šioje byloje ieškovė rėmėsi nacionalinės teisės normos, kuri ginče buvo taikytina dėl Sąjungos teisės nuostatoje įtvirtintos nuorodos, pažeidimu.

29 — Ten pat, 53 punktas.

30 — Konkrečiai kalbant, nagrinėjamos nuomonės pastraipose, kurias nurodo bendrovės *Bouygues*, jos autorius, be kita ko, daro išvadą, jog „*atrodo įmanoma* įrodyti, kad 2002 m. liepos mėn.–2002 m. gruodžio mėn. valstybės pareiškimams būdingi vienašalio įsipareigojimo tipo garantijos požymiai, kurios pripažinimas globos įsipareigojimu *būtų tikėtinas*, nepaisant jos pirminio pobūdžio“ (išskirta mano).

31 — Išvada, kurią, pritardamas FT, Bendrasis Teismas padarė valstybės pareiškimų neaiškaus, netikslaus ir sąlyginio pobūdžio klausimu, yra susijusi su faktų vertinimais, dėl kurių bendrovės *Bouygues* nepareiškė tiesioginio ir aiškaus iškraipymo pagrindo, nors buvo pareiškusios tokį pagrindą dėl atitinkamų Prancūzijos teisės normų.

32 — Šiame sprendime *Cour de cassation* atmetė garantijos pakeitimą laidavimu ir pripažino esant teisinį rezultato įsipareigojimą, kylantį iš patronuojančios bendrovės ketinimų laiško, kuriame pažymėta, kad „nuo šios dienos užtikrinsime sėkmingą šio sandorio įgyvendinimą ir <...> jums padarysime viską, ko reikia sėkmingai jį užbaigti“.

55. Pirmiausia jos pažymi, kad „administracinių teismų praktikoje pripažinta valstybės pažadų privalomoji galia“. Visų pirma jos nurodo 1922 m. birželio 30 d. *Conseil d'État* sprendimą *Lamiable ir kt.*, pagal kurį pakanka, kad administracijos elgesys „sudarytų įspūdį“, jog bus elgiamasi vienaip ar kitaip, kad tai būtų laikoma valstybės įsipareigojimu. Kaip pripažino pats Bendrasis Teismas, šis sprendimas taikytinas šiuo atveju, nes 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimai sukėlė rinkos lūkesčius. Šiuo klausimu reikia pažymėti, jog bendrovės *Bouygues* pateikė tą patį argumentą Bendrajame Teisme ir jis buvo atmestas skundžiamo sprendimo 284 punkte iš esmės todėl, kad pagrįstas prielaida, jog minėti pareiškimai yra pakankamai aiškūs, tikslūs ir kategoriški, o Bendrasis Teismas tai paneigė to paties sprendimo 272–278 punktuose. Taigi iš minėto Sprendimo *Lamiable ir kt.* ir kitų bendrovių *Bouygues* nurodytų ir prie jų rašytinių pastabų pridėtų *Conseil d'État* sprendimų [33] matyti, kad Bendrasis Teismas akivaizdžiai nesuklydo, kai vertino šią teismų praktiką, ir neiškraipė jos apimties nusprendęs, jog pagal šią praktiką administracijos atsakomybė kyla iš administravimo subjektams duotų tikslių užtikrinimų arba elgesio, iš kurio galima aiškiai suprasti administracijos ketinimus atlikti konkrečius veiksmus. Taigi argumentas, kurį remdamosi šia teismų praktika pateikia bendrovės *Bouygues*, yra nepagrįstas.

56. Bendrovės *Bouygues* taip pat nurodo 2003 m. liepos 22 d. ekonomikos, finansų ir pramonės ministro aplinkraštį dėl valstybės teikiamos numanomos arba aiškios garantijos priemonių sąrašo ir prie jo pridedamą aiškinamąjį raštą. Iš šių dokumentų matyti, kad valstybės garantija gali būti „numanoma“, t. y. apibrėžiama kaip administracinis aktas, „sukeliantis ir apimantis finansines pasekmes valstybei“ ir galinti atsirasti, be kita ko, „ministerijos laiško ar kitokiu pagrindu“, ir kad net be teisėto teisinio pagrindo suteiktos garantijos „vis dėlto gali sukurti teises jų gavėjams“. Šiuo klausimu reikia pastebėti, kad skundžiamo sprendimo 285 punkte Bendrasis Teismas patvirtina, jog bendrovės *Bouygues* negali remtis minėtais aplinkraščiu ir aiškinamuoju raštu, nes 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimuose „nėra nieko, kas galėtų įrodyti numanomos Prancūzijos valstybės garantijos FT naudai faktą“, ir nurodo to paties sprendimo 284 punktą [34], kuriame pripažįsta netaikytina bendrovių *Bouygues* nurodytą administracinių teismų praktiką. Tai reiškia, kad norėdamos paneigti Bendrojo Teismo prieštaravimą, susijusį su minėto aplinkraščio ir aiškinamojo rašto nereikšmingumu, bendrovės *Bouygues* turi užginčyti minėtame 284 punkte įtvirtintas išvadas. Tačiau remiantis jų pateiktais argumentais tokio rezultato pasiekti neįmanoma.

57. Išnagrinėjus pirmojo pagrindo antrai daliai paremti bendrovių *Bouygues* pateiktus apeliacinio skundo argumentus negalima pagrįsti tariamo Prancūzijos teisės normų iškraipymo. Šių argumentų pripažinimui pagrįstais apskritai prieštarauja išvada, kurią Bendrasis Teismas padarė dėl su parama FT susijusių valstybės pareiškimų nekonkretaus, netikslaus ir sąlyginio pobūdžio. Tačiau, pirma, ši išvada pagrįsta faktinių aplinkybių vertinimu, dėl kurio bendrovės *Bouygues* nėra tiesiogiai ir aiškiai pareiškusios kaltinimo dėl iškraipymo. Antra, jų pateiktais argumentais nesiekiama ir bet kuriuo atveju negalima įrodyti, kad Prancūzijos civiliniai ar administraciniai teismai akivaizdžiai kitaip vertino šių pareiškimų pobūdį.

58. Atsižvelgiant į minėtas aplinkybes, šią bendrovių *Bouygues* apeliacinio skundo pirmojo pagrindo dalį reikia atmesti.

33 — Be Bendrajam Teismui pateikto minėto Sprendimo *Lamiable ir kt.*, bendrovės *Bouygues* prie savo apeliacinio skundo, be kita ko, pridėjo 1993 m. kovo 3 d. *Conseil d'État* sprendimą *Comité central d'entreprise de la société d'exploitation industrielle des tabacs et allumettes* ir 1973 m. spalio 26 d. *Conseil d'État* sprendimą *Société civile immobilière Résidence Arcole*, kurie buvo cituoti prie ieškinio pirmojoje instancijoje pridėtame 2004 m. sausio 14 d. F. Sureau komentare.

34 — Šiame punkte Bendrasis Teismas nusprendė, jog „<...> neįrodyta, kad [2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimai] dėl jiems būdingų požymių gali būti tokio teisiškai privalomo ir besąlyginio Prancūzijos valstybės įsipareigojimo paremti FT pagrindas“.

c) Dėl Bendrojo Teismo kvalifikavimo klaidos, tariamai padarytos dėl to, kad nagrinėdamas viešųjų išteklių naudojimo klausimą jis atsisakė atsižvelgti į valstybės pareiškimų sukeltų lūkesčių ekonomines pasekmes (bylos C-399/10 P pirmojo pagrindo trečia dalis)

59. Prieš nagrinėjant bendrovių *Bouygues* apeliacinio skundo pirmojo pagrindo trečią dalį reikia įvertinti to paties pagrindo pirmoje dalyje šių bendrovių pateiktą trečiąjį kaltinimą, paremtą tuo, kad Bendrasis Teismas neteisingai nusprendė, jog norint pripažinti buvus viešųjų išteklių naudojimą būtinas teisiškai privalomas valstybės įsipareigojimas. Bendrovių *Bouygues* teigimu, kadangi valstybės įsikišimo forma neturi reikšmės ir reikia atsižvelgti tik į šio įsikišimo pasekmes, norint pripažinti valstybės išteklių naudojimą, užtenka įrodyti buvus finansinę-ekonominę riziką, net jeigu ji nepagrįsta iš tokio įsikišimo kylančiu teisiniu įsipareigojimu. Prancūzijos Respublika tokiems argumentams prieštarauja ir šiuo klausimu nurodo Teisingumo Teismo sprendimą *Austrija prieš Komisiją* [35] ir Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Fleuren Compost* [36].

60. Byloje, kurioje buvo priimtas pirmasis iš minėtų sprendimų, Komisija teigė, kad dėl ginčijamos pagalbos gavėjui prieš apie ją pranešant duoto besąlyginio ir teisiškai privalomo pažado, kurį galima prilyginti pagalbos suteikimui, Austrijos Respublikai buvo užkirstas kelias remtis teismų praktika *Lorenz* byloje. Komisijos manymu, tokio pažado pasekmės Austrijos teisėje yra tokios pačios kaip teisės akto, kuriuo skiriama pagalba, nes valstybės institucijos juo teisiškai įpareigojamos suteikti žadėtą pagalbą. Atsakydamas į šį argumentą, Teisingumo Teismas tik pripažino, kad Austrijos valdžios institucijos aiškiai nurodė, jog pagalbos suteikimas tiesiogiai priklauso nuo išankstinio Komisijos leidimo, todėl ši institucija nepateikė įrodymų, patvirtinančių, kad nagrinėjama pagalba buvo pažadėta besąlygiškai ir dėl to teisiškai privaloma pagal Austrijos teisę prieš apie ją pranešant. Minėtoje byloje *Fleuren Compost*, atvirkščiai, buvo pateiktas klausimas, kada buvo suteikta nagrinėjama pagalba, t. y. kai Nyderlandų valdžios institucijos atsiuntė ieškovės pateikto prašymo dėl subsidijos gavimo patvirtinimą, kaip teigė ieškovė, ar kai išnagrinėjus minėtą prašymą buvo priimtas sprendimas skirti subsidiją, kaip teigė Komisija. Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad reikšmingas kriterijus buvo „teisiškai privalomas aktas, kuriuo kompetentinga [nacionalinė] institucija įsipareigoja suteikti pagalbą“ [37].

61. Kaip ir bendrovės *Bouygues*, nemanau, kad cituotų sprendimų prasmė ir apimtis galėtų būti tokia, kaip nurodo Prancūzijos vyriausybė. Konkrečiai kalbant, nemanau, kad minėtą Sprendimą *Austrija prieš Komisiją* būtų galima suprasti taip, kad „jame įtvirtintas bendras principas, jog pagalbai pripažinti yra būtinas teisiškai privalomas įsipareigojimas“, kaip teigia Prancūzijos vyriausybė. Iš tiesų šiame sprendime, kaip ir minėtame Sprendime *Fleuren Compost*, nagrinėjama ne pagalbos sąvoka, bet tik klausimas, kada planuojama pagalbos priemonė gali būti laikoma suteikta, siekiant nustatyti jai taikytinas teisės nuostatas [38]. Be to, minėtame Sprendime *Austrija prieš Komisiją* vienintelis Komisijos pateiktas ir Teisingumo Teismo nagrinėtas klausimas yra, ar dėl Austrijos valdžios institucijų pažado suteikti pagalbą pagal Austrijos teisę kilo teisiškai privalomas įsipareigojimas valstybei įvykdyti tokius veiksmus. Tačiau niekuomet nebuvo pateiktas klausimas, ar įsipareigojimas valstybės ištekliais būtų galimas net nesant tokio įsipareigojimo. Galiausiai, kaip teisingai pažymi bendrovės *Bouygues*, nė vienoje iš minėtų bylų nebuvo įrodyta ar net tvirtinama, kad nagrinėtais veiksmais (pažadu suteikti pagalbą minėtoje byloje *Austrija prieš Komisiją* ir prašymo skirti pagalbą gavimo patvirtinimu minėtoje byloje *Fleuren Compost*) buvo suteiktas bet koks pranašumas būsimiems pagalbos gavėjams, kaip buvo šioje byloje 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimų atveju.

35 — 2001 m. vasario 15 d. sprendimas (C-99/98, Rink. p. I-1101).

36 — 2004 m. sausio 14 d. sprendimas (T-109/01, Rink. p. II-127).

37 — 74 punktas.

38 — Minėtame Sprendime *Austrija prieš Komisiją* buvo nagrinėjamas klausimas, ar nagrinėjamą priemonę reikia pripažinti nauja pagalba, ar esama pagalba, o minėtame Sprendime *Fleuren Compost* reikėjo patikrinti, ar ginčijama priemonė buvo susijusi su iš anksto leista Komisijos pagalbos schema.

62. Atsižvelgdamas į tai, net jei mane ne visai įtikina Prancūzijos vyriausybės teiginys, kad, norint paramos įmonei priemonę pripažinti suteikta pasinaudojant viešaisiais ištekliais, visuomet būtinas teisiškai privalomas valstybės įsipareigojimas [39], nemanau, jog reikia toliau nagrinėti šį klausimą, nes skundžiamo sprendimo 288 punkte Bendrasis Teismas vis tiek vertino, ar tuo atveju, „jei tariamas įsipareigojimas, kylantis iš nuo 2002 m. liepos mėn. padarytų pareiškimų pagal nacionalinę teisę *būtų teisiškai neprivalomas*, šiuose pareiškimuose numatytas valstybės išteklių pervedimas“ [40]. Bendrovių *Bouygues* pirmojo pagrindo trečia dalis yra susijusi būtent su šiuo nagrinėjimu.

63. Šioje dalyje bendrovės *Bouygues* iš esmės teigia, kad Bendrasis Teismas, pripažinęs, jog 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimais Prancūzijos valstybė vykdė patikimos ir mokios skolininkės bei kreditorės reputacija pagrįstą strategiją, kad atkurtų rinkų pasitikėjimą, vėliau nepaisė tokios strategijos pasekmių, t. y. aplinkybės, kad ši valstybė prarastų patikimumą rinkose, jei nepateisintų taip sukurtų lūkesčių. Jos pastebi, kad ginčijame sprendime Komisija, remdamasi savo užsakyta ekonomine studija, pripažino, jog toks reputacijos praradimas valstybei kainuotų labai daug. Kadangi tai yra sudėtingas ekonominis klausimas, Komisija turėjo diskreciją ir Bendrasis Teismas negalėjo pakeisti Komisijos vertinimo savuoju.

64. Pirmiausia reikia pažymėti, kad ginčijamo sprendimo 214–218 konstatuojamosiose dalyse išnagrinėjusi klausimus, ar 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimai buvo privalomi pagal nacionalinę teisę ir ar jie galėjo turėti įtakos valstybės patikimumui, 218 konstatuojamojoje dalyje Komisija pripažino, jog „vertinant [nagrinėjamus elementus] kaip visumą galima teigti, kad jais keliama reali grėsmė valstybės ištekliams (įpareigojant valstybės atsakomybę investuotojų atžvilgiu arba didinant būsimų valstybės sandorių sąnaudas)“, ir „teiginys, kad nuo 2002 m. liepos mėn. padaryti Prancūzijos valdžios pareiškimai yra pagalba, nors ir novatoriškas, bet veikiausiai nėra nepagrįstas“. Vis dėlto ginčijamo sprendimo 219 konstatuojamojoje dalyje ji nurodė negalinti „juo remdamasi neginčijamai įrodyti pagalbos atvejį“. Tai reiškia, kad, kaip skundžiamo sprendimo 288 punkte teisingai pastebi Bendrasis Teismas, Komisija galiausiai atsisakė pareikšti galutinę poziciją dėl to, ar anksčiau minėti pareiškimai galėjo lemti valstybės patikimumo praradimą finansų rinkose, dėl kurio šiai valstybei kiltų finansinė rizika, susijusi su būsimųjų sandorių išlaidų padidėjimu. Tokiomis aplinkybėmis yra nepagrįstas bendrovių *Bouygues* teiginys, kad Bendrasis Teismas Komisijos vertinimą pakeitė savuoju, kai skundžiamo sprendimo 288 punkte patvirtino, jog „neįrodyta, kad šiuose pareiškimuose numatytas valstybės išteklių pervedimas, net jei tariamas įsipareigojimas, kylantis iš nuo 2002 m. liepos mėn. padarytų pareiškimų, pagal nacionalinę teisę būtų teisiškai neprivalomas“.

65. Taip pat manau, kad kaltindamos Bendrąjį Teismą, jog šis neatsižvelgė į nagrinėjamų pareiškimų sukurtų lūkesčių rinkoje finansines pasekmes valstybės finansams ir taip pažeidė SESV 107 straipsnio 1 dalies veiksmingumą, bendrovės *Bouygues* iš tiesų reikalauja Teisingumo Teismo iš naujo vertinti faktines aplinkybes. Iš tiesų skundžiamo sprendimo 288 punkte Bendrasis Teismas nusprendė, jog „net darant prielaidą, kad tariamo Prancūzijos valstybės pažado paremti įmonę nesilaikymas gali kelti grėsmę jos patikimumui ir reputacijai finansų rinkose, vis dėlto šioje byloje neįrodyta, kad nuo 2002 m. liepos mėn. padarytais pareiškimais buvo konkrečiai, besąlygiškai ir kategoriškai įsipareigota FT naudai ir dėl šio įsipareigojimo galėjo kilti tokių teisinių pasekmių“. Toliau jis nurodė, kad „Prancūzijos valdžios institucijos savo elgesiu nuo 2002 m. liepos mėn. siekė išvengti tokių pasekmių, tačiau paliko abejonių dėl [Prancūzijos valstybės] galimo įsikišimo ateityje pobūdžio, masto ir tikslių sąlygų“. Be to, skundžiamo sprendimo 282 punkte pripažinęs, jog minėtais pareiškimais Prancūzijos valstybė iš tikrųjų bandė aktyviai paveikti finansų rinkas, kad atgautų jų pasitikėjimą, siekdama pasirengti FT refinansavimui, Bendrasis Teismas patvirtino, jog „vien aplinkybės, kad Prancūzijos valstybė atkreipė dėmesį į savo ypatingą reputaciją finansų rinkose, nepakanka siekiant įrodyti, jog buvo taip rizikuojama valstybės ištekliais, kad tai būtų galima laikyti jų pervedimu“.

39 — Iš tiesų, atsižvelgiant į šio sprendimo 47 punkte nurodytą teismo praktiką, pagal kurią pripažįstant priemone valstybės pagalba reikia įvertinti jos pasekmes, įsipareigojimo valstybės ištekliais sąlygą galima pripažinti įvykdyta, jei valstybės veiksmais sukuriamas įsipareigojimas valstybės biudžetui, dėl kurio jam atsiranda pakankamai konkreti *faktinė* arba ir teisinė finansinė rizika.

40 — Išskirta mano.

66. Reikia pripažinti, kad, kitaip, nei teigia bendrovės *Bouygues*, Bendrasis Teismas atsižvelgė į galimybę, jog dėl įsipareigojimo viešaisiais ištekliais galėtų atsirasti išlaidų, susijusių su galimu valstybės patikimumo praradimu finansų rinkose, tačiau atmetė tokią galimybę šioje byloje nesant valstybės veiksmų, kurie būtų kėlę konkretų pavojų tokiam patikimumui. Ši išvada taip pat paremta faktų vertinimais, susijusiais su nagrinėjamų pareiškimų apimtimi ir pobūdžiu. Kadangi nėra pateikta su šių pareiškimų turinio iškraipymu tiesiogiai susijusių kaltinimų, Teisingumo Teismas negali vykdyti tokių vertinimų kontrolės.

67. Dėl anksčiau išdėstytų priežasčių manau, kad reikia atmesti bendrovių *Bouygues* pirmojo pagrindo pirmos dalies trečiąjį kaltinimą ir šio pagrindo trečią dalį.

d) Išvada dėl bylos C-399/10 P pirmojo pagrindo

68. Atsižvelgdamas į visus anksčiau išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui atmesti visą apeliacinio skundo byloje C-399/10 P pirmąjį pagrindą, susijusį su klaidomis, kai 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. Prancūzijos valstybės pareiškimai buvo pripažinti valstybės pagalba.

3. Dėl akcininko paskolos pripažinimo pagalba (apeliacinio skundo byloje C-399/10 P antrasis pagrindas ir apeliacinio skundo byloje C-401/10 P antrasis pagrindas)

69. Daugiausia sutampančiais argumentais bendrovės *Bouygues* ir Komisija įvairiais pagrindais ginčija vertinimą, kuriuo remdamasis Bendrasis Teismas skundžiamame sprendime padarė išvadą, kad Komisija nepateikė pakankamai teisinių įrodymų, jog Prancūzijos valstybės FT suteikta akcininko paskola yra pagalba, ir panaikino ginčijamo sprendimo 1 straipsnį. Įvairūs kaltinimai ir argumentai, kuriuos ieškovės pateikė šiuo klausimu abiejose apeliacinėse bylose, bus sugrupuoti ir išnagrinėti šiame sprendime kartu.

a) Dėl Bendrojo Teismo klaidos, kurią šis tariamai padarė reikalaudamas įrodyti glaudų pranašumo ir įsipareigojimo valstybės ištekliais ryšį (apeliacinio skundo byloje C-399/10 P antrojo pagrindo pirmos dalies pirmas ir antras kaltinimas ir apeliacinio skundo byloje C-401/10 P antrojo pagrindo pirma dalis)

70. Nors bendrovės *Bouygues* ir Komisija pripažįsta būtinybę nustatyti pranašumo ir įsipareigojimo viešaisiais ištekliais ryšį, kad būtų galima pripažinti buvus valstybės pagalbą pagal SESV 107 straipsnį, jos ginčija Bendrojo Teismo poziciją ginčijamame sprendime, pagal kurią reikalaujama griežtos šių dviejų elementų atitikties. Toks, jų manymu, visiškai naujas požiūris ne vien nepagrįstas Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo praktika, bet ir jai prieštarauja.

71. Nagrinėjamas kaltinimas iš esmės yra susijęs su skundžiamo sprendimo 262 punktu, kuriame Bendrasis Teismas priminė, kad pranašumas turi kilti iš valstybės išteklių pervedimo, ir pažymėjo, jog „šis ryšio tarp nustatyto pranašumo ir įsipareigojimo valstybės ištekliais reikalavimas iš principo reiškia, kad minėtas pranašumas *turi būti glaudžiai susijęs su atitinkama valstybės biudžetui tenkančia našta*“ [41]. Grįsdamas šį teiginį Bendrasis Teismas nurodo minėtų sprendimų *Sloman Neptun* 21 punktą, *Vokietija prieš Komisiją* 27 punktą [42] ir *PreussenElektra* 58 punktą.

72. Pirmiausia reikia atsakyti į klausimą, ką konkrečiai Bendrasis Teismas turi omenyje, kai nurodo, kad pranašumas turi būti glaudžiai susijęs su „atitinkama našta“ ar – kituose skundžiamo sprendimo punktuose, – kad jis turi būti „glaudžiai susijęs su atitinkama našta“ (297 punktas) arba „lygiavertis atitinkamam valstybės biudžeto sumažėjimui“. FT ir Prancūzijos bei Vokietijos vyriausybių teigimu,

41 — Išskirta mano.

42 — 2000 m. rugsėjo 19 d. sprendimo (C-156/98, Rink. p. I-6857) 27 punktas.

Bendrasis Teismas tik pakartoja reikalavimą, kad pranašumas turi būti suteiktas tiesiogiai ar netiesiogiai pasinaudojant valstybės ištekliais, o bendrovės *Bouygues* ir Komisija nurodo, kad sąsaja, kurios reikalauja Bendrasis Teismas, yra daugiau nei vien paprastas ryšys, nes pirmuoju atveju būtina, kad pranašumas ir panaudoti ištekliai „atitiktų“, įskaitant jų dydį.

73. Nors ir nesu įsitikinęs, kad Bendrasis Teismas realiai siekė nustatyti, jog pranašumas ir našta finansiniu požiūriu privalo būti lygiaverčiai, vis tiek manau, kad jis taip pat neketino reikalauti įrodymų, jog tarp jų yra paprasta koreliacija, kaip teigia FT. Iš tiesų Bendrojo Teismo apibrėžtas pranašumo ir naštos atitikties reikalavimas, kaip jis yra taikomas skundžiamame sprendime, reiškia, kad būtinas toks artimas ryšys, jog atitinkama valstybės biudžetui tenkanti našta gali atitikti tik iš anksto nustatytos rūšies pranašumą, todėl bet koks ryšys negalimas, jei pranašumas ir našta yra skirtingo pobūdžio.

74. Tačiau nors teismų praktikoje reikalaujama, kad pranašumas ir našta, tenkanti viešajam biudžetui, būtų susiję, t. y. tik suteikti „tiesiogiai ar netiesiogiai pasinaudojant valstybės ištekliais“ [43] arba sukuriantys „papildomą naštą valstybei“ [44] pranašumai yra pagalba pagal SESV 107 straipsnį, pagal šią praktiką neprivaloma įrodyti griežtos pranašumo ir naštos atitikties, kaip tai išaiškina Bendrasis Teismas skundžiamame sprendime. Tokio reikalavimo visų pirma nepatvirtina 71 punkte minėti sprendimai, kuriuos Bendrasis Teismas nurodo skundžiamo sprendimo 262 punkte.

75. Kaip pažymėjau šios išvados 39 punkte, pirmasis iš nurodytų sprendimų, priimtas minėtoje byloje *Sloman Neptun*, atspindi svarbų Teisingumo Teismo praktikos etapą, kai jis galutinai atsisakė Sutarties 92 straipsnio aiškinimo, pagal kurį viešasis finansavimas nebuvo laikomas būtina sąlyga pagalbą pripažinti valstybei priskirtina priemone. Šio sprendimo 19 punkte Teisingumo Teismas pažymėjo, kad „tik tiesiogiai arba netiesiogiai naudojant valstybės išteklius suteikiamas pranašumas yra laikomas valstybės pagalba pagal Sutarties 92 straipsnio 1 dalį“, o „kitokiomis nei valstybės ištekliai priemonėmis suteikti pranašumai“ nepatenka į šios nuostatos taikymo sritį. Byloje, kurioje priimtas minėtas sprendimas, buvo sprendžiamas klausimas dėl nacionalinės teisės aktų, reglamentuojančių tam tikrų jūrų laivybos įmonių ir jų darbuotojų sutartinius santykius. Šio sprendimo 21 punkte, į kurį nurodoma skundžiamo sprendimo 262 punkte, Teisingumo Teismas pripažino, kad, atsižvelgiant į nagrinėjamų teisės aktų tikslus ir struktūrą, jais nebuvo siekiama „suteikti pranašumą, kuris sukurtų papildomą naštą valstybei“, ir pažymėjo, kad iš jų kylančios pasekmės, visų pirma susijusios su mokestinių išteklių praradimu, „nebuvo priemonė atitinkamoms įmonėms suteikti konkretų pranašumą“, o buvo „būdingos šiai sistemai“. Bendrojo Teismo teiginio, kad būtina griežta pranašumo ir pažadėtų išteklių atitiktis, kaip ji paaiškinta šios išvados 72 punkte, visiškai nepatvirtina anksčiau pateiktos punktų ištraukos, kuriose Teisingumo Teismas iš esmės tik siekia patvirtinti, jog toks pranašumas, kokiu jūros laivybos įmonės galėjo pasinaudoti dėl nagrinėjamų teisės aktų, negali būti pripažintas suteiktu pasinaudojant viešaisiais ištekliais tik todėl, kad dėl valstybės pasirinkimo tam tikru būdu reguliuoti atitinkamą sektorių sumažėjo mokestinės pajamos.

76. Minėto Sprendimo *PreussenElektra* 58 punkte, kurį Bendrasis Teismas taip pat citavo skundžiamo sprendimo 262 punkte, o vėliau 308 punkte, pakartojamas minėto Sprendimo *Sloman Neptun* 19 punktas ir primenamas reikalavimas, kad pranašumas būtų suteiktas „tiesiogiai ar netiesiogiai pasinaudojant valstybės ištekliais“. Minėtame Sprendime *PreussenElektra* Teisingumo Teismas, kuriam buvo pateiktas prejudicinis klausimas dėl valstybės narės teisės aktų, nustatančių privačioms elektros tiekimo įmonėms pareigą pirkti iš atsinaujinančių energijos šaltinių pagamintą elektros energiją minimaliomis kainomis, didesnėmis nei reali šios elektros energijos rūšies ekonominė vertė, nepritarė tam, kad vien dėl tokios pareigos galimas mokestinių pajamų sumažėjimas galėtų būti pripažintas

43 — Be kita ko, žr. ne tik minėtus sprendimus *Sloman Neptun, PreussenElektra* ir *Vokietija prieš Komisiją*, bet ir minėtus sprendimus *Kirsammer-Hack*, *Viscido ir kt.* bei *Ecotrade* ir 2009 m. kovo 5 d. Sprendimą *UTECA* (C-222/07, Rink. p. I-1407), kuriame pagalba nepripažįstami bendrieji teisės aktai, kuriais televizijos transliuotojai įpareigojami skirti dalį savo veiklos pajamų būsimiems kino ir televizijos filmams finansuoti, taip pat 2011 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus* (C-279/08 P, Rink. p. I-7671) 103 punktą.

44 — Žr. minėto Sprendimo *Piaggio* 34 ir 35 punktus ir 2004 m. liepos 15 d. Sprendimo *Ispanija prieš Komisiją* (C-501/00, Rink. p. I-6717) 91 ir 92 punktus.

pagrindu „valstybės sąskaita suteikti konkretų pranašumą įmonėms, gaminančioms elektros energiją iš atsinaujinančių energijos šaltinių“ [45]. Kaip ir minėtame Sprendime *Sloman Neptun*, Teisingumo Teismas padarė tokią išvadą įvertinęs tai, kad toks nagrinėto pajamų iš mokesčių sumažėjimas „būdingas“ nagrinėjamai sistemai. Taigi dėl pagal šią sistemą numatytos pareigos pirkti už minimalias kainas atsirandanti finansinė našta tenka tik privačioms įmonėms [46].

77. Galiausiai, kalbant apie minėtą Sprendimą *Vokietija prieš Komisiją*, pažymėtina, kad juo tikrai ne nustatoma griežta pranašumo ir viešiesiems ištekliams tenkančios naštos atitiktis, bet pripažįstama pagalba situacija, kai skiriasi subjektai, kuriems skirta valstybės biudžetui tenkanti priemonė (minėtoje byloje – tam tikromis sąlygomis investuotojams skirta mokesčių lengvata), ir pagalbos gavėjai, gaunantys netiesioginę naudą dėl minėtos lengvatos paskatintų investicijų. Tokią išvadą Teisingumo Teismas padarė įvertinęs nagrinėjamų teisės aktų pasekmes ir, vadovaudamasis šiuo vertinimu, nusprendė, pirma, kad minėtuose teisės aktuose nurodytoms įmonėms netiesiogiai suteiktas pranašumas „atsiranda dėl to, kad valstybė atsisako mokestinių pajamų, kurias paprastai būtų gavusi, tiek, kiek dėl tokio atsisakymo investuotojams buvo suteikta galimybė įsigyti šių įmonių akcijų mokesčių požiūriu palankesnėmis sąlygomis“, ir, antra, „galimybė investuotojams priimti nepriklausomą sprendimą nepanaikina ryšio tarp mokesčių lengvatos ir pranašumo, kuriuo pasinaudoja atitinkamos įmonės, nes ekonominiu požiūriu rinkos sąlygų pakeitimas dėl minėto pranašumo atsiranda iš viešosios valdžios institucijų prarastų mokestinių išteklių“ [47]. Kitaip, nei anksčiau nagrinėtuose sprendimuose, šiuo atveju pajamų iš mokesčių sumažėjimą Teisingumo Teismas vertina kaip suteikiantį netiesioginį pranašumą nagrinėjamuose teisės aktuose nurodytoms įmonėms, nors jis skiriamas suteikiant mokesčių lengvatą ne šioms, bet trečiosioms įmonėms. Manau, kad iš šio vertinimo kyla platus pranašumo ir naštos ryšio aiškinimas, kurį taikant reikia atsižvelgti į konkrečias valstybės įsikišimo pasekmes ir kuriuo remiantis negalima pritarti skundžiamame sprendime Bendrojo Teismo taikytam siauram aiškinimui.

78. Skundžiamo sprendimo 262 punkte Bendrojo Teismo pateiktas teiginys ne tik nėra pagrįstas teismų praktika, bet, mano manymu, yra ir per daug formalus, o tai sunkiai suderinama su pagalbos sąvokos taikymu atsižvelgiant į nagrinėjamos priemonės pasekmes. Be to, vadovaujantis juo, kyla rizika, kad bus labai sunku įrodyti buvus valstybės pagalbą, visų pirma valstybių intervencijų atvejais, kurios dažnai yra ypač sudėtingos operacijos, apimančios, kaip šioje byloje, daugelį įvairiu laiku taikomų sudėtinių priemonių. Galiausiai, kaip teisingai pažymi Komisija, kai kurioms pagalbos rūšims, pvz., netiesioginei pagalbai arba vartotojams suteiktai socialinio pobūdžio pagalbai, numatytai SESV 107 straipsnio 2 dalies a punkte, kai ištekliai, kuriais įsipareigoja valstybė, savaime neatspindi atitinkamo pranašumo naudos gavėjams, sunku pritaikyti Bendrojo Teismo nustatytą nelanksčią schemą.

79. Dėl nurodytų priežasčių manau, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nes reikalavo įrodyti glaudų pranašumo ir valstybės biudžetui tekančios naštos ryšį, kaip nurodyta skundžiame sprendime.

80. Kaip įrodysiu vėliau, ši klaida iškraipė visą Bendrojo Teismo vertinimą, susijusį su akcininko paskolos pripažinimu pagalba.

45 — 62 punktas.

46 — Taip pat reikia pastebėti, kad minėti sprendimai *Sloman Neptun* ir *PreussenElektra* buvo susiję su bendraisiais nacionaliniais teisės aktais, reglamentuojančiais atitinkamą ekonomikos sektorių, kuriais siekiama, pirmuoju atveju, užtikrinti sektoriaus konkurencingumą, o antruoju atveju, įgyvendinti aplinkos apsaugos tikslus. Taigi nagrinėto viešųjų institucijų įsikišimo pobūdis labai skyrėsi nuo vertinamo šioje byloje.

47 — Šiuo klausimu taip pat žr. 2005 m. sausio 18 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Confédération nationale du Crédit mutuel prieš Komisiją* (T-93/02, Rink. p. II-143) ir 2009 m. kovo 4 d. Sprendimą *Associazione italiana del risparmio gestito ir Fineco Asset Management prieš Komisiją* (T-445/05, Rink. p. II-289).

b) Dėl Bendrojo Teismo klaidos, tariamai padarytos atsisakius pripažinti ryšį tarp, pirma, pranašumo, kilusio dėl nuo 2002 m. liepos mėn. padarytų pareiškimų ir 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo, antra, 2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos sutarties pasiūlymo kilusio įsipareigojimo valstybės ištekliais (apeliacinio skundo byloje C-399/10 P antrojo pagrindo pirmos dalies trečias kaltinimas ir apeliacinio skundo byloje C-401/10 antrojo pagrindo pirma ir antra dalis)

81. Bendrovių *Bouygues* ir Komisijos teigimu, Bendrojo Teismo atliktas turėjusio egzistuoti pranašumo ir valstybės išteklių panaudojimo ryšio pobūdžio aiškinimas lėmė nenuoseklų Prancūzijos valstybės įsikišimo FT naudai vertinimą, neatspindintį bendro įvairių priimtų priemonių iškraipančio poveikio. Vadovaudamasis šiuo klaidingu požiūriu, Bendrasis Teismas neteisingai nusprendė, kad nėra ryšio tarp pranašumo, kylančio iš 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimų, bei 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo raminamojo poveikio rinkoms ir įsipareigojimo valstybės ištekliais suteikiant minėtą paskolą.

82. Reikia priminti, kad skundžiamo sprendimo 262 ir paskesniuose punktuose Bendrasis Teismas nagrinėjo klausimą, ar jo anksčiau nustatyti FT pranašumai, kylantys iš 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimų bei 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo, iš tiesų atsirado dėl valstybės išteklių pervedimo. Teismas atskirai vieną po kito nagrinėjo: i) 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimus (268–289 punktai)[48]; ii) 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimą (291–298 punktai); ir iii) 2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos sutarties pasiūlymą (299–301 punktai). Visais šiais atvejais Bendrasis Teismas pripažino, kad nebuvo valstybės išteklių pervedimo.

83. 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo klausimu Bendrasis Teismas pirmiausia pripažino, kad Komisija ir bendrovės *Bouygues* netvirtino, jog pagal Prancūzijos administracinę arba civilinę teisę šiame pranešime buvo numatytas valstybės išteklių pervedimas (293–295 punktai). Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad, kaip skundžiamo sprendimo 302 punkte pripažino pats Bendrasis Teismas, ginčijamu sprendimu Komisijos pripažintas įsipareigojimas viešaisiais ištekliais kyla iš *2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos sutarties pasiūlymo išsiuntimo kartu su 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimu*, o ne vien iš šio pranešimo atskirai, minėta išvada neatrodo reikšminga ir bet kuriuo atveju nėra esminė pripažįstant, jog Komisija neįrodė buvus įsipareigojimą valstybės ištekliais[49].

84. Vėliau, skundžiamo sprendimo 296 punkte, Bendrasis Teismas patvirtino, jog „kad ir kaip būtų, *valstybės išteklių pervedimas dėl 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo* galėtų atitikti tik pranašumą, kuris suteikiamas atidarant jame aiškiai numatytą 9 mlrd. EUR kredito liniją“, ir toks Komisijos ginčijamame sprendime pakankamai teisiškai neapibūdintas pranašumas *„skiriasi nuo pranašumo, kuris*, kaip nustatyta ginčijamame sprendime, *suteikiamas nuo 2002 m. liepos mėn. padarytais pareiškimais“*[50]. Taigi šioje ištraukoje Bendrasis Teismas *a priori* atmeta, kad galėtų būti valstybės pagalbai pripažinti pakankamas ryšys tarp iš 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimų ir 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo kylančio *pranašumo, kuriuo buvo nuraminta rinka* [51], ir *iš to paties pranešimo kylančio įsipareigojimo valstybės ištekliais*, jei Komisijai pavyktų jį įrodyti.

48 — Žr. šios išvados 44–78 punktus.

49 — Antrojo pagrindo antroje dalyje Komisija nurodo, kad, kitaip, nei pripažįstama skundžiamo sprendimo 293 punkte, ji pateikė įrodymų, pagal kuriuos galima spręsti, kad 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimai, vertinami kartu, yra įsipareigojimas viešaisiais ištekliais. Ji taip pat pažymi, kad skundžiamo sprendimo 303–305 punktuose Bendrasis Teismas pats manė, kad toks įsipareigojimas buvo netiesiogiai numatytas jau 2002 m. gruodžio 4 d. pranešime. Šiems argumentams negalima pritarti. Kalbant apie pirmąjį argumentą, iš ginčijamo sprendimo 219 konstatuojamosios dalies matyti, kad Komisija galiausiai nusprendė nepareikšti aiškios nuomonės dėl to, ar nuo 2002 m. liepos mėn. padaryti pareiškimai reiškia įsipareigojimą valstybės ištekliais. Kalbant apie antrąjį argumentą, iš skundžiamo sprendimo 293 punkto aiškiai matyti, kad Bendrasis Teismas nenagrinėjo klausimo, ar 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimas yra galiojantis teisiškai privalomas įsipareigojimas pagal Prancūzijos teisę.

50 — Išskirta mano.

51 — Reikia pripažinti, kad nors skundžiamo sprendimo 296 ir 297 punktuose Bendrasis Teismas užsimena apie „nuo 2002 m. liepos mėn. padarytus pareiškimus“, jis nurodo ir 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimą.

85. Iš Bendrojo Teismo pasirinktų žodžių matyti, kad tokia išvada pagrįsta *tik* teiginiu, jog nėra *atitikties* arba *lygiavertiškumo* ryšio tarp pranašumo, kylančio iš minėto raminamojo poveikio, ir galimo teisiškai privalomo valstybės įsipareigojimo suteikti 2002 m. gruodžio 4 d. pranešime minėtą akcininko paskolą. Šiuo atveju Bendrasis Teismas taiko anksčiau šios išvados 70–78 punktuose aptartą ir atmestą teiginį, kad norint pripažinti buvus valstybės pagalbą nustatytas pranašumas turi būti glaudžiai susijęs su *„atitinkama“ arba „lygiaverte“* valstybės biudžetui tenkančia *našta*. Dėl šios pranašumo ir įsipareigojimo valstybės ištekliais ryšio sampratos taikymo Bendrasis Teismas šioje byloje nustatė, kad tokio ryšio nėra, nes pranašumas (finansų rinkų nuraminimas dėl vieno pranešimo apie kredito linijos FT atidarymą) ir našta (teisiškai privalomas įsipareigojimas atidaryti numatytą kredito liniją) yra skirtingo pobūdžio.

86. Tai reiškia, kad, Bendrojo Teismo manymu, pagalba, kuria dėl teikiamo pranašumo siekiama pagerinti FT refinansavimo sąlygas dėl teigiamos finansų rinkų reakcijos į 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimą, negalėtų būti nustatyta, net jei Komisija būtų įrodžiusi, jog atsižvelgiant į tai, kad minėtu pranešimu sukuriama teisiškai privaloma našta valstybei, *jis pats* prilygsta valstybės išteklių pervedimui, t. y. net jei pranašumas ir našta valstybės biudžetui kiltų iš *vieno ir to paties akto* (2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo). Tačiau tokį rezultatą būtų dar sunkiau suprasti, nes Bendrasis Teismas pats pripažino, kad pranešimas suteikė neabejotiną pranašumą FT ir kad Prancūzijos valstybė siekė būtent tokio pranašumo ir jo buvo siekiama visomis vėlesnėmis tuo metu, t. y. 2002 m. liepos mėn.–gruodžio mėn., taikytomis priemonėmis, įgyvendinant tą pačią paramos FT strategiją.

87. Atsižvelgdamas į anksčiau išdėstytus argumentus manau, kad Bendrasis Teismas rėmėsi klaidingu ryšio, turinčio būti tarp pranašumo ir įsipareigojimo viešaisiais ištekliais, apimties aiškinimu, kai skundžiamo sprendimo 296 ir 297 punktuose nustatė, jog toks ryšys negalėjo būti nustatytas tarp, pirma, pranašumo, kuri suteikia 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo raminamasis poveikis finansų rinkoms ir, antra, galimo su šiuo pranešimu susijusio valstybės išteklių pervedimo. Vis dėlto vien šios klaidos konstatavimo nepakanka norint padaryti išvadą, kad skundžiamą sprendimą reikia panaikinti. Iš tiesų Bendrojo Teismo argumentų struktūroje minėti 296 ir 297 punktai yra papildomų motyvų dalis.

88. Tačiau netgi tai pripažinus reikia pastebėti, kad tas pats klaidingas aiškinimas būdingas ir likusiam Bendrojo Teismo vertinimui.

89. Visų pirma tai pasakytina apie skundžiamo sprendimo 299 punktą, kuriame nagrinėdamas klausimą, ar 2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos sutarties pasiūlymo nusiuntimas susijęs su valstybės išteklių pervedimu, Bendrasis Teismas nurodė: „kadangi Komisija ginčijamame sprendime nepakankamai įrodė paties sutartimi pateikto pasiūlymo suteikiamą pranašumą <…>, Bendrasis Teismas juo labiau [negalėjo] padaryti išvados apie su šiuo pranašumu susijusio valstybės išteklių pervedimo buvimą“. Tačiau nors Bendrajam Teismui samprotaujant tokia išvada logiškai išplaukia iš skundžiamo sprendimo 246–267 punktuose pateiktų teiginių[52], teismo pasirinkimas šiame etape nesusieti iš minėto pasiūlymo nusiuntimo kylančio galimo įsipareigojimo valstybės ištekliais su iš 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo kylančiu raminamuoju poveikiu finansų rinkoms, kaip tai padarė Komisija ginčijame sprendime, gali būti pateisintas atsižvelgiant tik į siaurą pranašumo ir įsipareigojimo valstybės ištekliais ryšio aiškinimą, kuris buvo išnagrinėtas ir atmestas šios išvados 70–78 punktuose.

52 — Primenu, kad skundžiamo sprendimo 246 punkte Bendrasis Teismas nusprendė, jog pats 2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos sutarties pasiūlymo išsiuntimas negalėjo turėti panašaus į 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo rinkas raminamojo poveikio, nes nebuvo paskelbtas viešai, o 264–267 punktuose teismas pripažino, kad Komisija neįrodė buvus su minėtu išsiuntimu susijusio pranašumo, kurį būtų galima atskirti nuo kylančio iš pareiškimų nuo 2002 m. liepos mėn. ir minėto 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo.

90. Toks aiškinimas taip pat atsispindi skundžiamo sprendimo 302 ir paskesniuose punktuose, kuriuose Bendrasis Teismas, nagrinėdamas klausimą, ar Komisijai pavyko įrodyti buvus valstybės išteklių pervedimą remiantis „bendru požiūriu“, siekė nustatyti, „pirma, ar numanoma našta valstybės biudžetui, kurią Komisija priskiria prie akcininko paskolos projekto ir akcininko paskolos sutarties išsiuntimo, buvo netiesiogiai numatyta jau nuo 2002 m. liepos mėn. padarytuose pareiškimuose, ir, antra, ar ši našta atitinka šiais pareiškimais, Komisijos nuomone, suteikiamą pranašumą“. Atlikdamas šį vertinimą Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 303–305 punktuose pripažino, kad, atsižvelgiant į nekategorišką, nekonkretų ir sąlyginį 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. ir spalio 2 d. pareiškimų pobūdį, 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimas „iš esmės pakeitė su FT refinansavimu susijusių įvykių eigą“, o 308 punkte nusprendė, jog įvertinusi šį pasikeitimą Komisija neturėjo teisės nustatyti ryšio „tarp numanomo tuometinio įsipareigojimo valstybės ištekliais ir ankstesnėmis priemonėmis, būtent nuo 2002 m. liepos mėn. padarytais pareiškimais, suteikto pranašumo“. Iš tiesų, Bendrojo Teismo teigimu, „toks ryšys <…> tarp pagalbos sąvokos reikalavimų, būtent įvairių atskiruose etapuose įvykusių faktinių aplinkybių, prieštarauja ryšio tarp nustatyto pranašumo ir valstybės išteklių pervedimo reikalavimui <…>, patvirtintam <…> Sprendime *PreussenElektra*“. Paskesniame punkte Bendrasis Teismas patvirtino, jog „aplinkybė, kad nuo 2002 m. liepos mėn. padarytais pareiškimais ir 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimu FT buvo suteiktas pranašumas <…>, negali būti priešinama su *atitinkamu valstybės biudžeto sumažėjimu*“, ir šiuo klausimu nurodo skundžiamo sprendimo 296 ir 297 punktus.

91. Kalbant apie pasekmes, kurias Bendrasis Teismas sieja su tarp 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. bei spalio 2 d. pareiškimų ir 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo pasikeitusios įvykių eigos konstatavimu, reikia pastebėti, kad, kaip, be kita ko, skundžiamo sprendimo 243 punkte pripažino pats Bendrasis Teismas, ginčijamame sprendime nurodytas pranašumas, pasireiškęs raminamuoju poveikiu finansų rinkoms, kilo ne vien iš minėtų pareiškimų, *bet ir iš* 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo, t. y. išliko netgi po minėto įvykių eigos pasikeitimo. Tai reiškia, kad vien minėto įvykių eigos pasikeitimo konstatavimas neleidžia paneigti Komisijos įrodyto šio pranašumo ir įsipareigojimo valstybės ištekliais ryšio 2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos sutarties pasiūlymo nusiuntimo momentu.

92. Kita vertus, iš šios išvados 90 punkte pateiktų ištraukų aiškiai matyti, kad net atliekant FT refinansavimo priemonių visumos vertinimą Bendrajam Teismui pripažinti Komisijos įrodytą ryšį tarp, pirma, raminamojo poveikio finansų rinkoms dėl pranešimo apie FT suteikiamą tam tikro dydžio akcininko paskolą ir „rinkai sudaryto įspūdžio, kad tokia paskola egzistuoja“[53], ir, antra, su šios priemonės įgyvendinimu susijusio valstybės išteklių pervedimo[54], kelią iš tiesų užkirto įsitikinimas, kad toks ryšys reiškia griežtą pranašumo ir naštos valstybės biudžetui atitiktį, o tokios atitikties nebuvo naštos (šiuo atveju 2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos sutarties pasiūlymo nusiuntimas), naudos gavėjo turte neatsispindinčios kaip tokio pat pobūdžio pranašumas (t. y. šiuo atveju galimybė bet kada gauti minėtą sumą), atveju.

93. Iš visų anksčiau išdėstytų argumentų matyti, kad Bendrasis Teismas nusprendė, jog Komisija neįrodė, kad šioje byloje buvo valstybės išteklių pervedimas, nes rėmėsi klaidingu pranašumo ir įsipareigojimo valstybės ištekliais ryšio apimties aiškinimu.

53 — Žr. ginčijamo sprendimo 194 konstatuojamąją dalį ir 116 išnašą.

54 — Konkrečiai tariant, „galima papildoma našta <...>, [kurią] sukūrė pranešimas apie suteikiamą akcininko paskolą, lydimas įvykdytų išankstinių šios priemonės įgyvendinimo sąlygų, rinkos susidarytas įspūdis, kad ši paskola iš tiesų buvo skirta, ir galiausiai ERAP parafuota, pasirašyta ir FT išsiųsta paskolos sutartis“ (ginčijamo sprendimo 196 konstatuojamoji dalis).

94. Vis dėlto dar reikia įvertinti, ar Komisija ginčijamame sprendime galėjo pagrįstai nustatyti pranašumo, kylančio iš, be kita ko, 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo raminamojo poveikio finansų rinkoms, ir tariamo įsipareigojimo valstybės ištekliais, kylančio iš 2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos sutarties pasiūlymo nusiuntimo, ryšį [55].

95. Šiuo klausimu manau, kad, kalbant apie glaudžiai susijusias priemones, pvz., pranešimą, jog netrukus valstybė imsis tam tikrų veiksmų, ir šių veiksmų įgyvendinimą (nusiunčiant pasirašytą ir parafuotą sutartį) [56], tarp kurių yra tik maždaug dviejų savaičių laikotarpis, vien tai, kad pranašumas naudos gavėjui kyla iš pirmosios priemonės, o įsipareigojimas viešaisiais ištekliais susijęs su antrąja, neužkerta kelio pripažinti tarp jų pagalbą apibūdinantį ryšį. Manau, kad būtų per daug formalu atmesti tokį ryšį tik todėl, jog nagrinėjamas pranašumas kyla ne tiesiogiai iš priemonės, kuria gali būti atliktas viešųjų išteklių pervedimas, bet greičiau iš viešinimo priemonių, kurių ėmėsi valstybė informuodama apie būsimą šios priemonės įgyvendinimą. Apskritai manyčiau, kad tokio ryšio nepaisymas paneigtų tikrąją Prancūzijos valstybės įsikišimo refinansuojant FT ekonominę reikšmę, nes, pirma, neginčijama, kad FT galėjo būti refinansuota rinkoje tik dėl valstybės ne kartą pakartotų paramos jai pareiškimų [57], įskaitant 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimą, ir, antra, įvairios valstybės priimtos priemonės, įskaitant 2002 m. gruodžio 20 d. ERAP nusiųstą akcininko paskolos sutarties pasiūlymą, dėl kurio vienintelio galėjo būti įsipareigota viešaisiais ištekliais, buvo dalis tos pačios valstybės strategijos palaikyti FT, kurios „kartu ir tikslas, ir pasekmė – atgauti rinkų pasitikėjimą“ [58], kad būtų galima palankesnėmis sąlygomis refinansuoti FT.

96. Atsižvelgdamas į visus išdėstytus argumentus manau, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nes, remdamasis klaidingu EB 87 straipsnio 1 dalies aiškinimu, atsisakė pripažinti buvus ryšį tarp, pirma, pranašumo, kylančio iš nuo 2002 m. liepos mėn. padarytų pareiškimų bei 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo, ir, antra, galimo įsipareigojimo valstybės ištekliais, kylančio iš 2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos sutarties pasiūlymo nusiuntimo. Dėl šios klaidos skundžiamas sprendimas turėtų būti panaikintas [59].

97. Kiti bendrovių *Bouygues* ir Komisijos pateikti pagrindai ir argumentai šioje išvadoje bus išnagrinėti trumpai, jei Teisingumo Teismas nuspręstų nepritarti anksčiau mano pateiktai išvadai.

c) Dėl Bendrojo Teismo tariamai padarytų klaidų, susijusių su pranašumo, kylančio iš kredito linijos atidarymo, sąvoka (apeliacinio skundo byloje C-401/10 P antrojo pagrindo antra dalis)

98. Apeliacinio skundo antrojo pagrindo antroje dalyje bendrovės *Bouygues* nurodo, kad vertindamas, ar buvo pranašumas, Bendrasis Teismas neteisingai atsižvelgė atskirai į 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimą ir 2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos sutarties pasiūlymo nusiuntimą, nors, jų teigimu, tai buvo to paties valstybės įsikišimo dalys, kurių negalima vertinti atskirai.

55 — Kaip ir Bendrasis Teismas, neatsakau į klausimą, ar, kaip ginčijamo sprendimo 196 konstatuojamojoje dalyje tvirtina Komisija, pats pranešimo apie skiriamą akcininko paskolą išsiuntimas prilygo įsipareigojimui valstybės ištekliais, sukuriant galimą naštą valstybės biudžetui, nes ši valstybė „privalėjo FT naudai skirti per ERAP atitinkamą lėšų sumą“, kuris nepriklauso nuo šiai sutarčiai taikomų sąlygų nagrinėjimo ir aplinkybės, kad ši sutartis niekada nebuvo įvykdyta. Vis dėlto, kitaip nei Vokietijos vyriausybė, noriu pažymėti, kad Prancūzijos vyriausybė ir FT neginčija, jog šiame etape galėjo atsirasti įsipareigojimas valstybės ištekliais.

56 — Šiuo klausimu Komisija apeliaciniame skunde nurodo „du tos pačios faktinės aplinkybės pasireiškimus, juo labiau kad rinkos tai suvokė kaip vieną įvykį“.

57 — Šie pareiškimai ne tik turėjo įtakos subjektyvioms finansų rinkų subjektų reakcijoms, bet ir suteikė FT objektyvų materialinį pranašumą.

58 — Žr. skundžiamo sprendimo 303 punktą.

59 — Ši išvada, kaip ir visi anksčiau išdėstyti argumentai, žinoma, pateikiama nesprendžiant klausimo, ar nagrinėjami Prancūzijos valstybės veiksmai atitiko apdairaus privataus investuotojo, veikiančio rinkos ekonomikos sąlygomis, kriterijų.

99. Manau, kad šio kaltinimo dalį, kuria siekiama užginčyti Bendrojo Teismo vertinimą dėl pranašumo, susijusio su 2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos sutarties pasiūlymo nusiuntimu, egzistavimo, reikia pripažinti nepriimtina. Kita vertus, kaltinimo dalis, kurioje kritikuojama Bendrojo Teismo išvada, kad nėra pakankamai glaudaus ryšio tarp „raminamojo poveikio dėl pranešimo apie 9 mlrd. [EUR] kredito linijos atidarymo ir iš šio atidarymo kylančio valstybės išteklių pervedimo“, iš dalies sutampa su apeliacinio skundo antrojo pagrindo pirmos dalies trečiuoju kaltinimu, kuris buvo nagrinėtas anksčiau kartu su panašiais Komisijos pateiktais kaltinimais.

d) Dėl klaidos, kurią siekdamas nustatyti, ar FT suteiktas pranašumas, Bendrasis Teismas tariamai padarė neišnagrinėjęs apdairaus privataus investuotojo kriterijaus (apeliacinio skundo byloje C-401/10 P antrojo pagrindo trečia dalis)

100. Komisija savo apeliacinio skundo antrojo pagrindo trečioje dalyje iš esmės teigia, kad Bendrasis Teismas turėjo patikrinti, kaip ir ji tai padarė ginčijamame sprendime, ar FT suteiktas pranašumas, kylantis iš nuo 2002 m. liepos mėn. padarytų pareiškimų ir 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo visumos, „buvo suteiktas įprastomis rinkos sąlygomis, kai privatus subjektas būtų galėjęs pasinaudoti tokiu pat pranašumu tokiomis pačiomis sąlygomis, jei valstybė elgtųsi kaip privatus investuotojas“. Neišnagrinėjęs šio pagrindo Bendrasis Teismas pažeidė EB 87 straipsnio 1 dalį.

101. Manau, kad šį kaltinimą reikia atmesti kaip nereikšmingą. Iš skundžiamo sprendimo motyvų aiškiai matyti, kad Bendrasis Teismas padarė išvadą, jog Komisija neteisingai taikė pagalbos pagal EB 87 straipsnio 1 dalį sąvoką, nes, nors ir pateikė pakankamai FT pranašumo, kylančio iš nuo 2002 m. liepos mėn. padarytų pareiškimų ir 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo, teisinių įrodymų, nesugebėjo įrodyti, kad toks pranašumas kilo dėl valstybės išteklių pervedimo. Tačiau Komisija nepaaiškino, kaip galimas jos pasirinkto metodo, susijusio su privataus investuotojo testo taikymu, teisėtumo nagrinėjimas būtų galėjęs įtikinti Bendrąjį Teismą pakeisti tokią išvadą, kuria pagrįstas ginčijamo sprendimo panaikinimas.

e) Dėl tariamo EB 87 straipsnio kartu su EB 230 straipsniu pažeidimo, nes Bendrasis Teismas nepaisė diskrecijos, kurią Komisija turi atlikdama sudėtingus ekonominius vertinimus (apeliacinio skundo byloje C-401/10 P antrojo pagrindo ketvirta dalis)

102. Komisija savo apeliacinio skundo antrojo pagrindo ketvirtoje dalyje pirmiausia kaltina Bendrąjį Teismą, kad neatsižvelgė į diskreciją, kurią turėjo, kai atliko sudėtingus ekonominius vertinimus ginčijamame sprendime ir taikė rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio apdairaus privatus investuotojo kriterijų. Šį kaltinimą taip pat reikia atmesti, nes Komisija nepaaiškino, kaip Bendrasis Teismas galėjo nepaisyti diskrecijos, kuria ji naudojosi taikydama privataus investuotojo kriterijų, jei nevertino ginčijamo sprendimo teisėtumo tiek, kiek jame buvo nagrinėjamas šio kriterijaus taikymas.

103. Toje pačioje pagrindo dalyje Komisija taip pat kaltina Bendrąjį Teismą, kad atlikdamas ginčijamo sprendimo tinkamumo kontrolę jis pakeitė Komisijos vertinimą savuoju. Atrodo, kad visų pirma Komisija kaltina Bendrąjį Teismą, kad nagrinėdamas, ar buvo valstybės išteklių pervedimas, jis atmetė kaip nepagrįstą „bendrą požiūrį“, kuriuo Komisija rėmėsi taikydama privataus investuotojo kriterijų. Ir šiam argumentui pritarti negalima. Iš tiesų negalima kaltinti Bendrojo Teismo peržengus pagalbos sąvokos taikymo teisėtumo kontrolės ribas, kai jis, be kita ko, remdamasis savo atliktu faktinių aplinkybių vertinimu, nusprendė, kad net kartu vertinant visus po 2002 m. liepos mėn. atsitikusius įvykius negalima pripažinti, jog buvo pervesti valstybės ištekliai.

104. Likę šioje Komisijos apeliacinio skundo antrojo pagrindo dalyje pateikti argumentai sutampa su jau pateiktais to paties pagrindo pirmoje ir antroje dalyse.

B – *Dėl tariamai prieštaringų skundžiamo sprendimo motyvų (apeliacinio skundo byloje C-401/10 P pirmasis pagrindas)*

105. Komisijos teigimu, įvairiose skundžiamo sprendimo vietose Bendrasis Teismas pateikė tarpusavyje nesuderinamus nagrinėjamų įvykių vertinimus. Pirmiausia jis, viena vertus, kartu nagrinėjo 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. bei spalio 2 d. pareiškimus ir 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimą ir padarė išvadą, kad, vertinant kartu, šiomis priemonėmis FT buvo suteiktas pranašumas, bet, kita vertus, prieštaraudamas ankstesniems savo teiginiams pripažino, jog yra esminių minėtų pareiškimų ir pranešimo skirtumų.

106. Nesutinku su Komisija. Atvirkščiai, man atrodo, kad skundžiamo sprendimo logika gana nuosekli ir motyvuose nėra Komisijos nurodytų prieštaravimų. Visų pirma nematau jokio prieštaravimo tarp teiginio, kad 2002 m. liepos 12 d., rugsėjo 13 d. bei spalio 2 d. pareiškimai ir 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimas, vertinami kartu arba atskirai, suteikia FT tą patį pranašumą (arba panašų pranašumą), nes jais išreiškiamas valstybės ketinimas įsikišti suteikiant paramą, ir išvados, kad šios įvairios priemonės vienodai tiksliai neapibrėžė tokiai paramai įgyvendinti reikalingas priemones ir kad skyrėsi jų pobūdis ir apimtis, kalbant apie galimybę sukurti teisiškai privalomus valstybės įsipareigojimus. Be to, kitaip, nei teigia Komisija, atsižvelgiant į Bendrojo Teismo aiškinimą, susijusį su pranašumo ir valstybės išteklių pervedimo ryšiu, nėra jokių prieštaravimų tarp skundžiamo sprendimo 259 punkto, kuriame Bendrasis Teismas nusprendė, kad „nuo 2002 m. liepos mėn. padarytais pareiškimais ir 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimu <…> FT buvo suteiktas pranašumas“, ir 296 punkto, kuriame jis nurodė, kad „valstybės išteklių pervedimas dėl 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo galėtų atitikti tik pranašumą, kuris suteikiamas atidarant jame aiškiai numatytą 9 mlrd. EUR kredito liniją“. Iš tiesų, kaip jau esu nurodęs, minėtame punkte šioje byloje pritaikytas teiginys, kad ryšys gali atsirasti tik tarp tokio paties pobūdžio pranašumo ir valstybės išteklių pervedimo, o Bendrojo Teismo manymu, šiuo atveju taip nebuvo, kalbant apie pranašumą, kylantį iš minėtų pareiškimų bei pranešimo turėto raminamojo poveikio rinkoms, ir viešųjų išteklių pervedimo, kylančio iš 9 mlrd. EUR kredito linijos FT atidarymo.

107. Todėl manau, kad Komisijos apeliacinio skundo pirmąjį pagrindą reikia atmesti.

C – *Dėl ginčijamo sprendimo tariamai klaidingo aiškinimo ir iškraipymo (apeliacinio skundo byloje C-401/10 P trečiasis pagrindas)*

108. Apeliacinio skundo trečiajame pagrinde Komisija kaltina Bendrąjį Teismą, kad neteisingai aiškino ginčijamą sprendimą ir iškraipė faktines aplinkybes, kuriomis grindžiamas šis sprendimas. Be kita ko, Komisija kaltina Bendrąjį Teismą, jog skundžiamo sprendimo 254 ir 255 punktuose nusprendė, kad ji turėjo išsamiau pagrįsti ir motyvuoti atskiro pranašumo atsiradimą dėl 2002 m. gruodžio 20 d. akcininko paskolos sutarties pasiūlymo, nors iš ginčijamo sprendimo 190 ir 194 punktų aiškiai matyti, kad ji niekuomet neatsižvelgė į tokį pranašumą, bet visada pabrėždavo tik pranašumą, kylantį iš kapitalo rinkų atsivėrimo FT tinkamiausiomis sąlygomis dėl „rinkai sukelto įspūdžio apie akcininko paskolos egzistavimą“. Be to, Komisija ginčija skundžiamo sprendimo 247 punkte pateiktą teiginį, kad 2009 m. balandžio 21 d. Bendrojo Teismo posėdyje ji pripažino maniusi, jog minėtas akcininko paskolos sutarties pasiūlymas suteikė papildomą ir atskirą pranašumą, palyginti su atsiradusiu dėl 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo. Kitaip, nei teigia Komisija, iš skundžiamo sprendimo motyvų, visų pirma 244 ir 245 punktų, aiškiai matyti, kad Bendrasis Teismas visų pirma atsižvelgė į pranašumą, kylantį iš „rinkai sukelto įspūdžio apie akcininko paskolos egzistavimą“, kurį vienintelį Komisija nurodė ginčijamame sprendime, ir tik siekdamas išsamaus vertinimo 254 ir 255 punktuose nagrinėjo, ar šį sprendimą galima aiškinti taip, kad ir Komisija buvo apibrėžusi papildomą ir atskirą pranašumą. Manau, kad tokiomis aplinkybėmis ir, nesant reikalo tikrinti, ar Bendrasis Teismas iškraipė Komisijos teiginius per 2009 m. balandžio 21 d. posėdį, ankstesniame punkte išdėstytą kaltinimą, paremtą klaidingu ginčijamo sprendimo aiškinimu, reikia atmesti kaip nepagrįstą.

109. Nurodydama trečiąjį pagrindą Komisija taip pat kaltina Bendrąjį Teismą, kad „iškraipė [ginčijamą] sprendimą ir faktines aplinkybes, kuriomis jis pagrįstas“, nes nustatė buvus esminį įvykių pasikeitimą 2002 m. liepos mėn.–gruodžio mėn., t. y. tarp 2002 m. liepos 12 d. pareiškimo ir 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo, tačiau „nepaminėjo dviejų kitų 2002 m. rugsėjo ir spalio mėn. paskelbtų pareiškimų“, kurie, Komisijos teigimu, patvirtina laipsniškai aiškėjančius Prancūzijos valstybės įsipareigojimus FT. Šį kaltinimą taip pat reikia atmesti. Iš tiesų pirmiausia iš skundžiamo sprendimo 303 ir 304 punktų matyti, kad Bendrasis Teismas nustatė, jog 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimas „iš esmės pakeitė“ įvykių eigą, palyginti su 2002 m. liepos, rugsėjo ir spalio mėn. *trimis pareiškimais* (pagal skundžiamo sprendimo 21 punkte Bendrojo Teismo įtvirtintą sutrumpinimą – pareiškimais nuo 2002 m. liepos mėnesio), kurių visų pobūdis ir reikšmė jau buvo išsamiai nagrinėti skundžiamo sprendimo 273–276 punktuose. Todėl negalima teigti, kad teismas neišnagrinėjo visų prieš šį pranešimą taikytų priemonių, kaip teigia Komisija.

110. Atsižvelgdamas į visus anksčiau išdėstytus argumentus manau, kad visą Komisijos apeliacinio skundo trečiąjį pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

D – *Dėl Prancūzijos Respublikos prašymo pakeisti motyvus*

111. Atsiliepime dėl Komisijos apeliacinio skundo Prancūzijos vyriausybė nurodo, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą skundžiamo sprendimo 240 ir 259 punktuose, kai nuo 2002 m. liepos mėn. padarytų pareiškimų ir 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo poveikį pripažino pranašumu pagal EB 87 straipsnio 1 dalį, paskui išnagrinėjo šias priemones atsižvelgdamas į apdairaus privataus investuotojo kriterijų.

112. Manau, kad negalima pritarti minėtais argumentais paremtam ir Teisingumo Teismui pateiktam Prancūzijos vyriausybės prašymui pakeisti motyvus. Iš tiesų skundžiamo sprendimo 217 punkte Bendrasis Teismas patvirtino, kad „taikant privataus investuotojo kriterijų būtinai preziumuojama, kad valstybės konkrečios įmonės naudai patvirtintomis priemonėmis suteikiamas valstybės ištekliais garantuojamas pranašumas“. 221 punkte jis pažymėjo, kad pirmiausia vertins, ar Prancūzijos valstybės FT naudai taikytos priemonės jai suteikė pranašumą, o vėliau – ar šis pranašumas buvo suteiktas laikantis privataus investuotojo kriterijaus. Galiausiai 313 punkte Bendrasis Teismas pripažino, kad nereikia nagrinėti ieškovių pirmojoje instancijoje nurodytų pagrindų ir argumentų, susijusių su tuo, ar Komisija teisėtai taikė apdairaus privataus investuotojo kriterijų. Tokiomis aplinkybėmis, kaip pripažįsta pati FT, negalima teigti, kad Bendrasis Teismas priėmė sprendimą dėl iš skundžiamo sprendimo 234–340 punktuose apibrėžtų Prancūzijos valstybės FT naudai taikytų priemonių kylančio materialinio pranašumo „netinkamo“ pobūdžio pagal EB 87 straipsnio 1 dalį[60].

V – Išvada

113. Atsižvelgdamas į išdėstytus motyvus, siūlau Teisingumo Teismui panaikinti 2010 m. gegužės 21 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Prancūzija ir kt. prieš Komisiją* (T-425/04, T-444/04, T-450/04 ir T-456/04). Be to, kadangi Bendrojo Teismo padaryta klaida iškraipė visą jo vertinimą ir šis teismas neišnagrinėjo visų pagrindų, kuriais ginčytas 2004 m. rugpjūčio 2 d. Komisijos sprendimas 2006/621/EB dėl valstybės pagalbos, Prancūzijos skirtos *France Télécom*, įskaitant susijusį su tuo, kaip Komisija taikė rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio apdairaus privatus investuotojo kriterijų, manau, jog Teisingumo Teismas turėtų grąžinti bylą Bendrajam Teismui pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmą pastraipą nagrinėti iš naujo pirmojoje instancijoje ir atidėti bylinėjimosi išlaidų apeliacinėje instancijoje klausimą.

60 — Taip pat žr. 2012 m. birželio 5 d. Sprendimo *Komisija prieš EDF* (C-124/10 P) 89 punktą.